

GIOTTO [141200 - 1845]

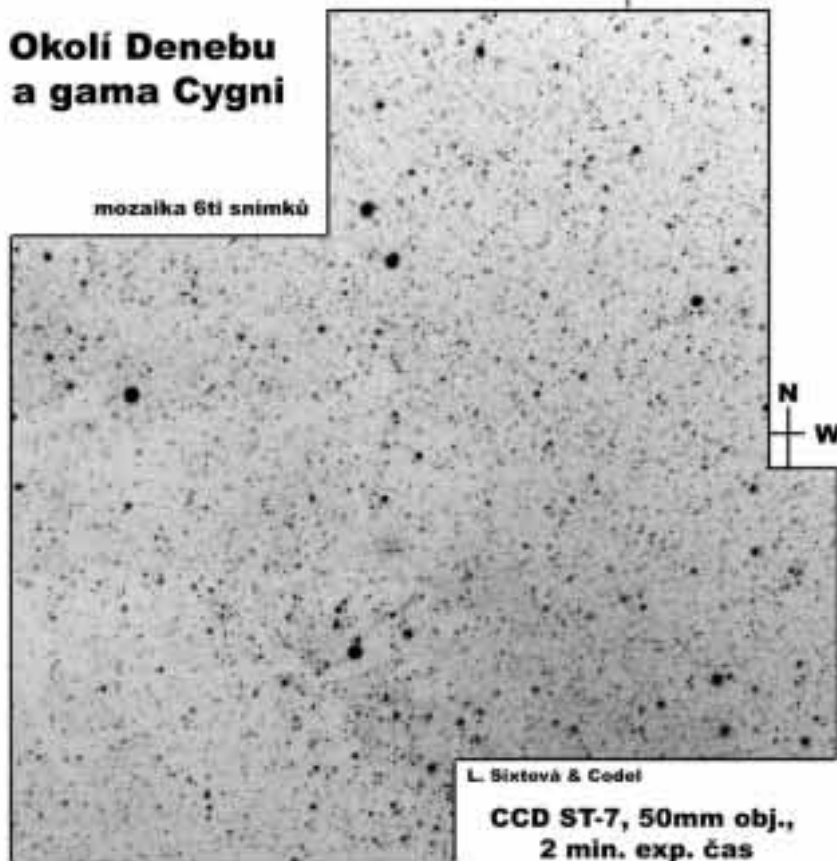
auditorium - ÚPICE 00 - pro ty, kdož to přežili...

Sběračka

42

Okolí Denebu a gama Cygni

mozaika 6ti snímků

L. Sixtová & Cedeř

CCD ST-7, 50mm obj.,
2 min. exp. čas

expedice.astronomy.cz

Na úvod

Tuhle jsem si říkal, že je na čase uspořádat malou faktografickou výstavu: Řada vedoucích, jejich pomocníků i obyčejných expedičníchků jezdí do Úpice už mnoho roků. Vzácně dokonce i celá desetiletí! Takže by bylo docela zajímavé vytáhnout na „světlo boží“ jejich partnery „tehdy“ a „ted“.

Čas neúprosný, většina z nich za tu dobu prošla docela slušnou metamorfózou. Já osobně přijel v roce 1988 na Expedici coby krátkovlasé, vychtlé mládě (lehce odbarvené do rezata) s kyticí kovanými kraťasy. Od té doby se mi nejdříve vlasy prodloužily až k pasu a poté opět zkrátily na délku jenom několika milimetrů. (To proto, abych zakryl blížící se pleš.)

Pozvolna, ale určitě také hodně zajímavě, se vyvíjela i moje pozemská schránka. Zatímco zpočátku jsem měl problémy s podvýchivou, s příchodem paní Samkové jsem tak nějak nenápadně ztloustnul. Nyní jsme lehce obézní a přestávám se líbit sám sobě. Navíc začínám zapomínat, jsem krátkozraký a tu a tam špatně slyším. Prostě fosilie.

Obdobně jsou na tom i ostatní, kteří vydrželi až do dnešních časů. Viktor se vytáhl natolik, že je skutečně nepřehlédnutelný. Navíc se z drzého fracka, jenž měl málem doživotní zákaz účasti, stal jeden z tahounů celé Expedice. Rudolf, kdysi silný kuřák a hromotluk, který byl v centru pozornosti jednoho děvčete, si už před rokem přestal zapalovat jednu od druhé... Z Marka se stal vedoucí Amatérské prohlídky oblohy, vědecká kariéra Danky vlaje ve hvězdném větru... A tak dál a tak dál... Řadu expedičníchků a expedičnic navíc nenávrtně pohltilo věčné zapomnění... .

Musím přiznat, že i já jsem měl v poslední době expedice plné zuby. Stále stejní lidé, stále stejný program - prostě nic nového, žádná změna. Nebavilo to ani mne, ani expedičníky. Můj vnitřní odpor dokonce dospěl tak daleko, že jsem se nezvratně rozhodl: Do nového tisíciletí s novým hlavním vedoucím!

Jakým? To mi bylo vlastně úplně jedno. Nejsm žádný král a nemám tudíž potřebu (dokonce ani pravomocí) jmenovat své nástupce. (I když se musím přiznat, že zákulisní plotichy by v tomto případě možná asi třeba ne určitě nebyly.)

Jenže pak jste přišli vy, nová generační vlna nadšených pozorovatelů. Žádné vylomeniny, žádné problémy se stále chybějícími účastníky – na přednáškách, pozorovacích stanovištích či kdekoli jinde. Naopak. Fanatictí účastníci letní školy astronomie. Najednou jste mne vrátili na začátek, do doby, kdy jsem poprvé přijel do Úpice. Kdy se formovala Amatérská prohlídka oblohy.

Ruku na srdce. Myslel jsem si, že něco takového není možné, že se doba změnila. Dnes už má o prosté koukání na obloze, byť umocněné menším dalekohledem, fotografickým filmem nebo křemíkovým čipem, zájem jenom málo kdo. Nový čas přinesl novou zábavu. Kdeže romantická astronomie. Žijeme uspěchaně, s věčným adrenalinem v krvi. Valí se na nás jeden šok za druhým. . . Reklama, Internet! Lehnout si pod oblohu, dívat se čtrnáct dní na prakticky neměnné nebe? Nesmysl! Blbost! Na to přece není čas! Proč bych měl něco takového dělat. Existuje jiná, větší, větší, větší zábava!

Vy jste tento můj – zdá se pokřivený – názor vyvrátili. Už dlouho jsem se nesetkal s tak skvělou partou zanícených hvězďářů. Ba co víc. Scházíte se nejen na Expedici, ale i po ní. V Praze po několika desetiletí vznikla akční skupina expedičníchků. Začíná se opět pozorovat v Úpici! Klobouk dolů před vámi.

Presvědčili jste mne, že práce, kterou řada lidí věnuje k přípravě těchto prázdninových akcí, není zbytečná. Dokonce jste mne přesvědčili, abych se té příští Expedice také zúčastnil. A nejen to. Pod vaším vlivem jsme se po letech rozhodli zásadním způsobem změnit podobu celé Expedice. Bude nás ještě víc – paní Samková se už rozhlíží po větších hrncích. Pestřejší bude i program: zaměřený na začátečníky a pokročilé, s novou skupinou meteorologů, pozorovatelů Slunce, stavitelů dalekohledů... Snad už konečně zprovozníme i radioteleskop a možná i jednoduchou infračervenou kameru.

Prostě doufám, že přijedete. Expedice začíná už v pátek desátého srpna a končí v neděli dvacátého šestého Moc se na vás na všechny těším!

Vaše fosilie. Jiří Dušek

Momentky aneb historky z první ruky

Rok 2000. Pro některé konec světa, pro některé důvod učinit to, co dlouhou dobu odkládali anebo lépe, udělat něco šileného, aby další generace měly na co vzpomínat. Myslím, že to byl právě můj případ. Díky vymoženostem dnešní doby nebylo těžké propadnout závislosti na technice, zejména internetu. V prvopočátcích byly okruhem mého zájmu některá témata, o nichž bych se zde nerad zmiňoval. Velmi rychle mě to přešlo. Kromě krásných žen jsem měl ještě jednu slabost. Astronomii. Ne, že bych byl vášnivým pozorovatelem blízkého či vzdáleného vesmíru, ale vždy mě fascinovaly zprávy okolo dění v astronomii a kosmonautice. Mým prvním krokem ke hvězdám byla multimediální publikace pánů Grygara a Pokorného – ASTRO 2001. Ovšem asi největší zásluhu na tom, že jsem byl „in“ mají Instantní astronomické noviny. Od první chvíle, kdy jsem jako správný astronomický zelenáč zabrowsil na tyto stránky, jsem se stal pravidelným čtenářem těchto jedinečných elektronických novin. (Touto cestou bych rád poděkoval „Matce“ a „Otcovi“ IANu, za tuto bohatou činnost. . .)

Přípravky

Nyní se dostávám k samotnému tématu Úpice 2000. Chcete-li „Astronomická expedice Úpice 2000“. Jak jsem se k tomu vlastně dostal? V článkách na IANu jsem občas narazil na zmínku o této akci. Všichni autoři, mnohdy s nadhledem a vtípem (nyní vím proč. . .), psali o tom samém. Podíval jsem se tedy na webové stránky expedice a dostal nesmírnou chuť to také zkusit. Ale víte jak to chodí. Člověk si něco naplánuje a pak to stejně nevyjde. Tentokrát to vyšlo. Do mého šíleného plánu se vešel i můj kamarád Honza. Dohoda zněla jasně: já auto – on dalekohled. Ale ouha! „Nějaký“ Dušek nám napsal, že musíme projít přijímacím řízením! To pro nás byla rána. Co když jednoho vezmou a druhého ne? Malá souhra náhod zapřičinila, že jsme nějaké ty pozorování vyprodukovali, ale mohu vám říci, že udělat nějaká pozorování na konci 4. ročníku s maturitou na krku a k tomu ještě v přsvětlené Praze, je opravdu nadlidský výkon. O to bylo větší překvapení, když nám došla zpráva z Kraví hory (ne to opravdu není k smíchu, vid' Jiří? . . .), že nás berou.

Po notné dávce oslav přišlo vystřízlivění. Doslova! Byla toho spousta. Ihned jsem navštívil knihovnu a vypůjčil si příslušnou literaturu. Nebylo to ani tak proto, že bych měl tolik rád knihy, jako spíš proto, že bych rád na noční obloze poznal alespoň Velký vůz či Fí Ha Há (promiň Mariano. . . nemohl jsem si to odpustit. . .) Vzápětí jsem zjistil, že vědomosti nejsou ten největší problém. Horší bylo přeložit některá slova z dopisu od Jirky (já ti dám pentelku a lenocha!!!) Jak už starý Murphy říkal: „Když se něco posrat může, tak se to posere!“ Tentokrát to bylo auto. Tři dny před odjezdem se mi urvaly pedály a vypadalo to, že mého USS Favorita nespraví už ani Scotty. Jízda do servisu měla spíš příchuf akční počítačové hry typu Need for Speed, ale našťástí se mi podařilo to nechat spravit, takže se mohlo vyrazit. Tedy až po jedné nutné operaci. Naplnění nádrže. Nevím proč, ale připadal jsem si jak v reklamě na Oscara. Nepřímou úměrou k ceně se zvyšoval obsah benzínu v nádrži. Balení věcí probíhalo jako obvykle. Dvě hodiny před odjezdem jsem zjišťoval, že mi polovina věcí chybí. Pak už stačilo vyzvednout druhou polovinu osádky. Poté, co jsme auto naložili do věcí, jsme vyrazili na cestu. Nyní je čas představit mého navigátora – dezorientátora Honzu. Systém navigace vypadal asi takto: „Tak kam teď?“ „Já nevím. . .doleva, doprava. . .rovně?“ „Jak nevíš?!“ „Nevím!“ „Máš mapu ne?!“ „To je, ale. . .“ Je fakt, že mapa byla vydána roku 1975 a většina současných dálnic tam nebyla vyznačena, ale předpokládali jsme, že žádné vesnice nezaknily ani nevznikly. Tímto stylem cestování se konečnou zastávkou bez jakýchkoli průtahů, zkratk a objížděk (sám se divím tomu, jak jsme to dokázali. . . díky Honzo! Víím, že cesta občas směřovala k hororu, ale to spíš cestou zpět) stalo náměstí v Úpici. Po vydatném

obědu „stačilo“ vyjet malý kopeček, který se později při „návratech“ do „Ležení“ stal noční můrou. I s pomocí značek se nám podařilo tábor a celou hvězdárnu minout.

Příjezd

První dojmy byly rozporuplné. Všeovšudy pár lidí, kteří dle mého názoru pobíhali v chaotickém uspořádání. Až později jsem pochopil význam a vzorec, podle kterého ten bláznec fungoval. Jednalo se o duškokentrické pohyby těles ve velmi silném gravitačním poli (podívejte se na Jiřinu a pochopíte a to ani nemluvím o nebezpečném NEAR objektu s označením Codel). S notnou dávkou odvahy jsem se ujal iniciativy (a nebylo to naposled J) a odchytil člověka, jež vypadal na to, že plní funkci zapisovače duší. Střelil jsem se. Jako vždy mi při představování uteklo jméno dotyčného (byl to hrdina zapisovač Lukáš Král). Když pomínu to, že jsem se narodil v den jako Honza a opačně, tak vše proběhlo bez problémů. Po nutném papírování nás čekal úkol nejtěžší. Stavba našeho obydlí. V rámci aktivního přístupu jsme zabrali pěkné místo v dolním křídle tábora. Musím se přiznat, že si nikdo z nás v tu chvíli neuvědomil, že v případě přívalových srážek, bude náš stan fungovat jako plavidlo a jediná možnost zastavení bude až o borovičky v dolní části kopce. Jako správný Pražák jsem se vrhl na stavbu stanu v oblečení asi za půl třetího tisíce korun. To, že krásně bílé kalhoty byly v okamžiku „nebílé“, je zbytečné zmiňovat. Kupodivu byl stan během několika minut v operačním stavu. Poté jsem se převlékl J a vydal se na průzkum tábora. Už první setkání s „přespolními“ mě mělo varovat. Dvě slečny, které se pokoušeli o opalování, už tak hnědých těl, nám oznámily, že by bylo dobré náš stan přesunout tak o půl metru, aby se tam vešel ještě jeden. Asi to bylo mým dobrým rozpoložením, takže jsem neodporoval a popadl naše „igly“ a hodil ho o pár centimetrů dál. Samozřejmě k nesmírné radosti oněch dívek. Průzkum tábora nebyl zas tak dobrý nápad, jak jsem si původně myslel. Odchytil nás podivný tvor (až později mi bylo řečeno, že se zove Codel) a s úsměvem na rtech nám oznámil, že má pro nás práci. Ne, že bych byl líný (jistě, že jsem...), ale briefing mise byl dost zbsilý. Po desítky let se nechávala v zadní části pozemku hvězdárny (či systematicky nebo ne, to nechám na jiných, ale...) zarůstat malá kopule s dalekohledem. My jsme byli asi první skupina po 150 letech (alespoň tak mi to přišlo podle množství bordelu kolem), která se pokusila o uvedení tohoto, určité užitečného, přístroje do stavu provozuschopnosti. A úspěšně. I když mě to stálo mnoho potu a hlavně krve (rozřezané nohy mě svědily ještě hodně dlouho), tak se naší skupině podařil husarský kousek. Celé okolí kopule bylo pokáceno a vyhlazeno. Sice asi ne na dlouho, ale i tak z toho člověk měl dobrý pocit.

Průzkum okolí a „slavnostní“ oheň

Konečně jsem se mohl vydat na onen průzkum celé lokace. Hned za „rohem“ na mě čekalo zdrcující překvapení. Původní očekávání, že zde budou osklivé a „divné“ zástupkyně něžného pohlaví, se rozplynulo v jediném okamžiku. Stačil jediný pohled na skupinku lidí, jež hráli „na volejbal“. Přál bych vám zažít tento pohled. Zejména ta něžnější část působila dojmem, že má celou hru pod kontrolou (ani se nedívám...proti tomu, co měli na sobě se nedá hrát!). Poměrně rychle a bez problémů se navázali „styky“ (povětšinou ty přátelské J) se všemi ostatními expedičníky. Nakonec jsem velmi rychle zjistil, že všichni kolem sebe vyzařují takovou zvláštní pozitivní energii a to dokonce po celou dobu pobytu! Do teď obdivuji, že se vlastně celá expedice obešla bez větších problémů a hádek („P...“ nepočítám!) a celý pobyt probíhal ve velmi družné náladě a měl příchut' ležerně-anarchisticko-optimistického přístupu k věci. A to se mi líbilo. Den se pomalu chýlil ke svému konci. Ještě jsem stačil prozkoumat další důležité aspekty přežití jako jsou záchody, čistec a okénko s výdejem jídla. K mému překvapení tam bylo takové zázemí, které jsem

opravdu nečekal. Přednášková místnost s projektorem, tabulí, promítačkou a s třemi PC s přístupem na net předčily má veškerá očekávání.

Ale pak to přišlo. Už si přesně nevzpomínám v jakém zvukovém rozsahu onen zvuk byl, ale v následujících dnech se stal každodenní ranní i noční můrou (není nad to, když vás už tak bolí hlava a k tomu vás ráno probudí tenhle odporně nelidský zvuk!). Bylo to oznámení, abychom se všichni sešli u „táboráku“. Ty uvozovky tam totiž nejsou náhodou. S jistotou mohou říci, že jsem pár táboráků viděl, ale tenhle byl jedinečný ve všech směrech. Hromádka dříví sice vypadla, že by i teoreticky mohla hořet, ale pouze teoreticky. Mokrě dřevo prostě nehoří! Ozvaly se sice hlasy, které podporovaly využití všech možných i nemožných prostředků, chemické sloučeniny nevylučuje, jež by podpořily skomírající plamínek, ale nadarmo. To však nezastavilo „Starší“, aby přešli od slov k činu. Mezitím „pyroman“ Leon doběhl pro pevný lůh. Nutno dodat, že se právě tento kousek lihu stal jediným hořlavým předmětem na oné hromadě (k radosti všech přihlížejících). Pak nastal ten nejoriginálnější projev jaký jsem kdy slyšel (Gustav Husák se svým máváním byl proti tomu úplný paka! . . . on tedy byl, ale to je jiná). Slova se ujal Jirka Dušek. Začal velmi nevázaně: „Rádi bychom, aby vás neodjelo víc než přijelo. . .“ (při těchto slovech jsem si vzpomněl na lyžařské výpravy naší školy) Pak následovalo asi tři a půl milionu zákazů a povinností. Moji pozornost však Jirka upoutal informací, která směřovala kuřákům. Bylo pro ně vyhrazeno místo na parkovišti. V tu chvíli mi vstávaly hrůzou vlasy na hlavě. Většina těchto kuřáků si totiž své cigarety „třpala“ skoro o víčko nádrže mého auta. Na možné scénáře nechci ani pomyslet! Po této oficiální nutnosti se všichni rozutekli a povětšinou si našli zábavnější formy využití volného času.

Přednášky a pozorování

Rána probíhala všechna stejně. Otřesný zvuk kolejnice, cesta ve tmě směrem k „umývárce“ a pak vždy vydatná snídaneň paní Samkové, která zvolila formu průtlačovací kůry u nás všech. Už na střední škole jsem pochopil, proč je dobré sedět ve třídě či v posluchárně vzadu. Má to své nesporné výhody. Pokud vás to nebaví nebo jste po flámu unavení, můžete se složit a v klidu usnout aniž by z toho měl přednášející psychické deprese, že ho nikdo neposlouchá. Prostě a jednoduše jsem systematicky zabral poslední lavici. A nebyl jsem sám. Mariana asi měla stejnou zkušenost. Ta do toho ovšem šla mnohem razantněji. O přednáškách se povětšinou kroutil v rytmu 60. let. Ale zpět k přednáškám. Musím uznat, že většina přednášejících zaslouží uznání. Mnohdy několikadenní či týdenní práce při přípravě přednášky zcela jistě nebyla jednoduchá. Všichni byli schopni to „své“ podat v docela vtipné a srozumitelné formě. Samozřejmě i zde byly extrémy. Na jedné straně Marcel Bělík se svým velmi volným vyprávěním, které po celou dobu mělo komický podtext, ale které upoutalo moji pozornost více než ostatní přednášky a nenásilnou formou mi v rychlosti přiblížilo obor astrofotografie. Na straně druhé Marcel Grün, ředitel pražského planetária a odborník na kosmonautiku. Do teď mi není jasné, jak si může pamatovat tolik informací snad o všech sondách, které opustily naši malou planetku! Kdyby to však byly pouze data startů, ale když vám někdo začne do detailu vysvětlovat zapojení elektroniky na sondě XX a pak to porovná s právě ne moc dobrým zapojením u sondy YY, tak už jde do tuhého. Tato přednáška byla naprosto vyčerpávající, ale vím, že pokud někdy budu mít nejasnosti ohledně kosmonautiky, tak vím na koho se obrátit. Asi nejtěžší pro mě byla první Fidelova přednáška o meteorologii. Tolik cizích názvů a zmatečných vzorců jsem pohromadě ještě nikdy neviděl. Avšak nyní mohu machrovat a občas latinsky pojmenovat kdejaký mrak. Celkově musím říci, že jsem si konečně pár věcí v astronomii a kosmonautice, právě díky těmto přednáškám, ujasnil, za což musím poděkovat hlavně často trpělivým přednášejícím.

Přednášky byly pouze jedna část. Kromě poslouchání teorie na nás čekala (prý) ta zábavnější část – pozorování. Ani nevím jak, prostě jsem se ocitl ve skupině Lukáše Krále vtipně pojmenované Proměňáři. Na to, že jsem byl začátečník to byl dobrý start. Lukáš se však projevil jako chápavý člověk a nám „začátečnickům“ věnoval většinu času. Byla to vlastně má první systematická pozorování dalekohledem. O komické situaci nebyla nouze. Pozorování začalo vždy

tak okolo 21:30 rozebráním dalekohledů. Navzájem se radli montáže i samotné dalekohledy i přes „ochranný systém“ číslování a přesného rozpisu dalekohledů. Nepomohlo nic. Kdo dřív přijde a není vidět, ten vyhrál. Po pár dnech to došlo i nám, takže jsme si pro „naše“ dalekohledy chodili s dostatečným časovým předstihem. Další nemilou stránkou bylo počasí. Myslím, že všude jinde bylo jasno, jen nad Úpicí je vždy v období expedice zataženo. Našlo se sice pár jasných nocí (a ono je to možná dobře... pozorovat několik nocí za sebou, druhý den přepisovat či upravovat výsledky a ještě chodit na přednášky by nebyl asi žádný med), ale povětšinou se pozorování podobalo hře „Škatulata hejbejte se!“. Samozřejmě byly Duškovy předpovědi čisté oblohy často i v případech, kdy se na obloze vyskytovala maličká díra v mracích, mlze a jiných meteorologických útvech, ve které bylo vidět tak pět hvězd. To jsme pak lítali s dalekohledy od stanoviště do skladu a od skladu ke stanovišti... a „Dušín“ to vše přísným zrakem sledoval a uděloval rady a příkazy, které povětšinou vyvolaly pouze reptání v řadách expedičnicků, ale kdo ví, co by se stalo, kdyby včas nepřestal J. V případech pěkného počasí se pozorovalo až do brzkého rána. Pokud to šlo, tak jsem používal somet a svá pozorování se snažil přenést na papír, což často vedlo spíš ke karikatuře než k vědeckému výsledku. Dost mě zarazilo, v jakém velkém množství v noci padá rosa. Stačilo pár minut nepozornosti a nedověřený sešit či mapa se v mžiku proměnily v cár papíru v pokročilém stádiu recyklace a rozpadu. Potěšilo mě, že jsem se dostal k různým druhům dalekohledů od již zmínovaných sometů (které jsou mimochodem výborné!), dělostřeleckých binarů, až k 12" dobsonu (to je takové malé dělo na sestřelování planet proudem fotonů) Já jsem samozřejmě vždy včas dezertoval. Důvodem byla má slabost ke spání. Největší atrakcí nočního pozorování však byla bezesporu „půlnočka“. Obdivuji paní Markovou za její trpělivost a snahu, s jakou nám toto noční „zpeřštění“ pro naše žaludky připravovala.

Oficiální a neoficiální akce aneb hry pro každého

Asi to vypadá, že jsme se po celou dobu expedice nehnuli z tábora, ale to samozřejmě není pravda. Výlety za kulturu by se daly rozdělit do dvou skupin — oficiální a neoficiální. O jednotlivých přednostech či záporech asi není třeba mluvit. Začnu těmi oficiálními. Po mnoho let je „centrem“ kultury město Úpice. Zejména pak každoroční úpická pouť. Kdo by neměl rád poutě? Já osobně moc nehoduju různým udělátkům, které obrátí žaludek milionkrát dokoła či vyvolají stav blížky smrti. Jen díky úpěnlivému a systematickému náporu té krásnější poloviny lidstva (ano Evi, teď je to o tobě), jsem souhlasil, že se této „šarády-sebevraždy“ zúčastním. Posílen pohledem na chtivé výrazy ve tvářích dalších expedičnicků či vedoucích a teorií, že zkusit se musí všechno a že naštěstí i tato atrakce bude mít konec (kdybych býval věděl, jak se mylím), jsem se do toho bezhlavě vrhl. V první euforii se Evě podařilo dostat mě na nejbližší atrakci, která byla po ruce a na kterou se „shodou“ okolností hrnuly davy dalších expedičnicků. Škoda, že jsem neměl tolik pudu sebezáchovy a lépe neporozuměl názvu „Tornádo“. Vydělkou-chtivá komunita nám nejdříve galantně poskytla slevu (tedy až potom, co tam naběhl Codel a vysvětlil jim jak se věci mají), ale vzápětí jsem musel využít svého šarmu a řečnické schopnosti (to nepoznáte, kdy si z vás člověk dělá srandu?), jelikož jsem sice zaplatil za dva, ale žeton mi byl dán pouze jeden. Šarm a kecý zabraly, takže jsme se mohli v klidu s Evou usadit do své rakve. Stačilo se rozhlédnout a vše mi bylo jasné. Lidé křičeli, běsnili — těšili se na pořádnou porci adrenalinu a žaludečních šťáv. A to nebyl ani začátek. Nevím proč, ale z kruhových pohybů mě prostě nějak dobře není. Začalo to nevině. Pomalu nahoru, točení. Jenže za chvíli, kdy rychlost byla tak velká, že mně ujžděl úsměv na tváři, už šlo do tuhého. Řval jsem. Řval jsem na celé kolo. Mel Gibson byl proti mně piskloun. Už, už to vypadalo na konec. Ale ono ne! Další kolo. To byla agónie! Pohled na ostatní zbabělce, kteří udělali dobře a zůstali nohama na zemi, se mi jen míhal před očima. Nakonec se má předpověď vyplnila. Vše má svůj konec. Vylezl jsem bez problémů a opětoval Evě úsměvy. Šlo to špatně, ale musel jsem. Jsem expedičnick. Jen co jsem ušel pár metrů a nadýchal se čerstvého vzduchu, bylo to lepší. Zalil jsem to pivem a bylo po bolestech (a pak že pivo neléčí!) Pro ten den jsem už jasno. Už žádná

atrakce. Tedy kromě autíček, které jsem slíbil Marianě a na které jako správný držitel řidičského průkazu rád chodím. Málokdy můžete beztrešně narážet do cizího auta. Byli mezi námi tací, kteří přímo zbožňovali tyto „vymývače“ žaludku. Příkladem budiž Twister, do jehož útrobu vlezlo pár nadšenců, ale poté co vylezli, tak moc zdravou barvičku neměli. Asi nejlepším příkladem je Jirka „Dušín“. Po bramboráku a pivu mu atrakce opravdu nesedla (ne že bychom byli škodolibí, ale...). Takže takto se každý rok baví většina expedice.

Do „oficiálních“ akcí zcela jistě spadá i naše malá exkurze do Rtyně za panem Drbohlavem. Jestli někdy existovala nějaká legenda na poli české astronomie, pak je to právě pan Drbohlav. Kolují o něm různé zvěsti – dobré i špatné. Mě, jako nového astronoma-amatéra, upoutala hlavně jedna z těch dobrých a to je výroba dalekohledů. Každý, koho jsem potkal, nedal na jeho optiku dopustit. Musím uznat, že mě lákala ještě jedna věc. Čas od času se rozhovory mezi skalními astronomy skloní k tématu „Podkrkonošské dělo“. Jinak totiž ani nejde pojmenovat 32“ zrcadlo. Zvídám jsem, dolézal, podlézal až se poštěstilo a dohodli jsme si s panem Drbohlavem schůzku. Nejdříve jsme však všichni prošli slovním a tematickým výcvikem. Některé poznámky prostě ve Rtyni nefrčí J. Nebyl jsem našťástí sám, kdo měl nutkání podniknout tuto, přinejmenším dobrodružnou, cestu a tak se mi podařilo přesvědčit i další. Nakonec naše výprava čítala okolo desítky lidí. Vedení a vůbec celé akce se ujal (chtěl bych říci nejrozumnější, ale...) Codel, jež se stal „těžátkem“ první části naší expedice – „nesmrtelné“ verze Škody 105. Druhý osádku svěřila své osudy do rukou měl a mému USS Favoritu (kdyby si však někteří odpustili poznámky ohledně „správného“ řízení, tak bych se cítil klidněji...sám nejlépe vím, jak vysoko mám „bricho“ auta a jak dobré jsou ty nové tlumiče). Cesta měla příchutí terénních závodů, jelikož cesta místy chyběla nebo zde byly vyhloubeny díry sahající decimetry pod úroveň „vozovky“. Dobrá nálada a vtipné narážky na osádku druhého vozu příjemně doplňovaly „akční“ atmosféru cesty. Avšak několik desítek metrů před závěrečným finišem došlo u druhého auta k výbuchu chlazení...ono totiž bylo co chladit! Gejzíry bublající vody místy dosahovaly velikosti karlovarských minerálních vřidel. Naše plavidlo ovšem překonalo vysoké převýšení a tak jsem mohl v klidu zaparkovat ve škarpě v horní části svahu. To už nám nic (až na dotěrného kocoura, jež si mě s něčím spletl) nebránilo v tom, abychom zaklepali na dveře. Vylezl podivný staří pán, který nevypadal zrovna mile. On také nebyl. Po podivném úvodu, kdy to vlastně vyznělo, že jsme se s ním vlastně ani nedohodli, souhlasil, že nám ukáže svoji kopuli (do teď lituji, že jsem ho nepožádal o ukázkou jeho práce... tak přišťe!). Ihned poté, co jsme vystoupili ze tmy z nás vypadalo jen: „Uchhhhh!“ Ani se není čemu divit. Takto obrovský dalekohled málokdo z nás viděl v realu. Samozřejmě, že fotografie „obrů“ z celého světa zná skoro každý z nás, ale vidět něco podobného na vlastní oči je něco jedinečného. Ovšem naše nadšení netrvalo dlouho, jelikož nás pan Drbohlav utřel poznámkou: „To jste v životě ještě neviděli dalekohled? To jste astronomové?“ V tu chvíli jsem myslel, že jde jen nějakou slovní výlevu, protože jsme přijeli asi nevhod. Codel však neváhal ani chvilku a už lovil materiály pro nejnezajímavější článek na Pulitzerovu cenu. V jednu chvíli to však vypadalo, že Drbohlav po Codelovi skočí (ono by to asi nedopadlo dobře – pro Drbohlava J) a rozdupe digitální foťák, který ho asi nesmírně dráždil svými záblesky. Ke slovu jsme se taky dostali my a to stálo za to. Jako první (a skoro poslední) začal Rysu s dotěrnými otázkami ohledně ceny a váhy dalekohledu, které je schopen Drbohlav vyrobit. Jeho poznámka, že vše, na co si zákazník vzpomene, u mě vzbudila prudkou náladu proti jeho přílišné aroganci. I pocit, že jde o seriózního výrobce opadl ve chvíli, kdy nebyl schopen po deset minut říci, kolik co stojí a vždy mu dávalo hodně zabrat, než si přesnou cenu v hlavě vymyslel. Nejvíce „nadržení“ jsme byli na proklamované 32“ zrcadlo. Vidět však nebylo – bylo zakryté.

Závěr je trochu smutný. Pan Drbohlav sice staví dalekohledy s výbornou optikou (a prý mizernou a příliš těžkou montáží), ale jako člověk je ten poslední, kterého bych rád viděl a s kterým bych dokonce uzavíral nějaký obchod. Kopule byla sice impozantní, ale dýchl na mě z ní takový nostalgický závan. Všude vybledlé fotografie ze starých ruských astronomických magazínů. Ač nám bylo řečeno, že je hvězdárna otevřena každé pondělí veřejnosti, přišlo mi, že jsme byli asi jediní návštěvníci za posledních několik let. Nikde žádné fotky vlastní produkce, což by se dalo očekávat, když nám bylo řečeno, že se s tím fotí. Jediné tři fotky, jež by prý měly být z tohoto dalekohledu jsou lidem

ukazovány již přes třicet let ty samé. Samotné 32“ zrcadlo neviděl nikdo z nás a je jasné, že začaly vznikat teorie o tom, jestli tam vůbec je nebo zda je třeba „jen“ nefunkční. Z celé cesty jsem měl špatný pocit. Pan Drbohlav je totiž velice nepřijemný člověk. Místo toho, aby s patřičnou chlubitostí lidem ukázal svého obra (nyní mám na mysli opravdu dalekohled) a využíval ho k pozorování nebo ho třeba dal k užívání astronomům, kteří by dali za tuto možnost cokoli, tak se z něj stal v ústraní podivný a nespolečenský tvor, jehož hlavním cílem už není astronomie, ale peníze.

Ovšem daleko zajímavější jsou zážitky, které by se daly označit za neoficiální. Rychle jsem se zorientoval v místních poměrech, a tak dlouho netrvalo a má chuť na zlatavý mok vyústila v opatrné „oťukávání „ okolí, jestli by se někdo nepřidal k mé křížové výpravě za nejbližší pivní pohotovostí. Kupodivu se přidalo více lidí, než se původně čekalo. Únik z „Ležení“ připomínal úprk slonů – hlavně nenápadně!. Nakonec naše skupina čítala okolo dvaceti dobrodruhů. Cílem naší cesty (a ne poslední) se stal pivní bar „U Žižky“. Pivo ušlo, jediné co mě namíchlo byla skutečnost, že v té dřívě neznají něco jako utopence či nakládaný hermélín, za které bych v tu chvíli dal snad vše (a nebyl jsem sám, vid' Gabi?). Nejzajímavější bylo sledovat působení alkoholu v krvi na některé jedince. O zábavu tudíž nebyla nouze. Asi největším oříškem vždy byla cesta na hvězdárnu. Ten kopec dával zabrat snad všem. A takto to šlo stále dokola. Samozřejmě, že jsem byl svědkem VELMI pikantních historek, které by byly asi k pobavení, ale to nemohu dotýcným přeci udělat. Pokud se chcete dozvědět o co jste přišli, zkuste to znovu příští rok a uvidíte.

A jaká by to byla akce bez „bojové hry“? Ano, i na Úpici lidé holdují strašení menších a slabších jedinců. Celý systém strachu je velmi složitý a propracovaný. Nejprve nám byl puštěn „kulturní“ film Záhada Blair Witch. O tom filmu jsem mnoho slyšel a ihned mi bylo jasné, že jde o C-čkový amatérský film, jež se stal, díky dokonalé reklamě, celosvětově úspěšným. Alespoň co se týče výdělku a návštěvnosti, která se šířila jako lavina. Pro některé byla procházka ve tmě už dost velkou noční můrou. Dovedete si představit, jak se museli cítit po tomto filmu a ještě s jistotou, že tam někde venku (ne, není tam pravda, Foxi!) číhá banda těch nejzvrhlejších lidí, co znám? Já, Olda statečný, při jakémkoli náznaku problémů utíkající a Blanka „Neboj se“ jsme vytvářeli dokonalý tým, jež byl připraven přijít všem nástrahám a strašidlům na kobyliku. A to doslova. Nejen, že jsme se vždy snažili najít příčiny hluku a mnohdy velmi prapodivných zvuků, ale někdy se nám povedlo celé stanoviště zdemolovat tak, že bylo nepoužitelné. Naštěstí to nebyly takové škody, jež by se nepodařilo spravit do chvíle, než přijdou další. Největším „strašidlem“ byl Gabi a Codel. . . (jiříne, ty jsi byl vidět už ze sta metrů). Nyní by bylo určitě na místě říci, že nikdo nepřišel o život či o české nebojácného člena expedice a všichni se pomalu přesouvali do svých stanů (až na některé, které to vzalo tak že zůstávaly z „mnoha“ důvodů na lavičkách – Marku, ty jsi v tom zase nevině).

Dalším oblíbenou formou zábavy expedičnicků (mě spíš přijde, že hlavně vedoucích) jsou expediční „hry“. Nebudu to zde do podrobná rozebírat, protože tak by přišli o „zábavu“ ti, co to nezažili. Jen mi věřte, že se opravdu budete bavit. . . a když ne vy, tak vaše okolí určitě ano. To samé platí o „Bazénku“ . . . doufejte, že se tam ty sinice do příštího roku více nerozmnouží a nezmutují – aby tam pak spíš neplavali jen ty sinice (v porovnání s vámi!).

Sobota aneb předvečer masakru

Sobota – poslední den před odjezdem je vždy ve znamení táboráku. Tentokrát už u opravdového ohně, jež v některých chvílích dosahoval i metrových plamenů. Celá akce však začala daleko dříve. Kromě buřtů, které se měly rozdávat k ohni, jsem dostal chuť na něco, co by to všechno pěkně „spláchno“. Jistě že! Pivo. Cestou z města jsem si připadal jako trpaslík, jež si vleče ve vaku svůj poklad. Naštěstí jsme ještě s pár lidmi pojistili úspěch několika pivky u Žižky, aby buřtůky měly kam padat. Když jsme dorazili do „Ležení“, lidé se už začali scházet u ohně a vše vypadalo, že to brzy začne. Po oficiálním závěrečném slovu Jirky Duška a paní Evy Markové začaly radovánky. Rozkradly se buřty, chleby a jiné pochutiny. Někteří vytáhly své zásoby dobrého pití, aby se nejedlo na sucho. Mě se podařilo ještě

měnit okurky za dalšího buřta (což jsem shledal užitečným až příští den, jelikož jsem zjistil, že ty kyselé okurky asi nějak neutralizovali alkohol, takže škody nebyly tak velké). Pilo se a jedlo, zpívalo. . . pilo, jedlo, zpívalo. . . prostě výborná nálada, která přesně doplnila závěr této akce. Nesmím zapomenout na spoustu připitků se všemi, kdož si to užívali stejně jako já, až do brzkých ranních hodin. (Veškeré události do té doby jsou naprosto neuveřejnitelné a prošly cenzurou)

Neděle aneb drtivý dopad

Ráno bylo skoro jako každé jiné – ač s menším rozdílem. Probudil jsem se v 9:00 a Honza vedle mě ještě spal. Kupodivu mě ani nebolela hlava a byl jsem docela vyspalý. Měl jsem jen problémy se zaostřením okolí díky krví podlitým očím a divnou chuť v ústech. Ale jinak bylo vše v klidu. Naštěstí bylo sychravo a padala mlha, takže po půlhodinové studené a následně teplé spřše a šálku horkého čaje venku v tom nevlídném počasí, mě opustily jakékoli příznaky toho, že jsem do ranních hodin ničil mozkové buňky společně s játry většími dávkami alkoholu. Do oběda jsem byl čilý jak rybička. . . dobře skoro. Honza se probudil k poledni a nevypadal na to, že by chtěl zrovna něco dělat, ba dokonce začít s něčím jako je balení věcí. Nakonec jsme se do toho pustili a podařilo se nám dát náš stan do „skoro původního“ tvaru. Také vyšlo najevo, že se k nám připojí dvě další duše, které by také rády do Prahy. USS Favorit v tu chvíli vypadal jak pojízdný obchod s různým haraburdním (jedna z karimatek ležela skoro na řadicí páce). Nemohli jsme si odpuštit srdcervoucí rozloučení se zbylými expedičníky, jež s napětím sledovali Spacebally, kteří plnili volné chvíle na expedici již po několik let a stali se tak místním kultovním filmem spolu s Drtivým dopadem, který snad ještě nikdo neviděl celý, protože se vždy pustí pouze část se samotným dopadem, jež je zcela jistě nejzábavnější. Po tomto rozloučení jsme zařadili hyper 9,9 a vyrazili směrem ku Praze. Cesta, až na mírně nebezpečné situace, proběhla v pořádku. Osobně jsem rád, že jsem všechny v pořádku dovezl domů.

No comment

A co říci na závěr? Snad jen to, že expedice v Úpici je akce jedinečná svého druhu. Já osobně jsem si odpočal od úspěchaného světa a aspoň na krátkou dobu žil v idealizovaném světě plném hvězd. Potkal jsem spoustu lidí (a někteří mě zvlášť učarovali), se kterými si mám vždy co říct. Prostě jste byli všichni super! Díky! Slovy klasika akčních filmů: „I'll be back“ . . .

Oldřich Myslivec

Kolo jako od auta !

„. . . Tý fole, to je jak kolo od auta . . . !!!“ jste možná někteří z Vás mohli zaslechnout v časných ranních hodinách 3. srpna 2000. O co vlastně šlo? Ti vyvolení z Vás již o tom ví a měli možnost se na vlastní oči na to „kolo“ podívat. Pro ty ostatní je určen tento článek.

Ale abychom nepředbíhali, začneme úplně od začátku. Dne 22. 7. tedy první den expedice se na hvězdárně objevila tajemná bedna. Marek měl tušení, že jsem v ní já, ale nebyl jsem, ačkoliv kus mého já tam skutečně ležel. Ten „kus“ vám byl také veřejně představen na přednášce o stavbě dalekohledů. Ale abyste neměli dojem, že trpím rysovským komplexem, nebudu svého Njútna zas tak moc vychalovat, ačkoliv jsem s ním byl tady na expedici opravdu spoko-

jen. Nemůžu však ale zapomenout na ten okamžik, kdy jsem měl tu možnost s Oberstovým tzv. „kilem“, tedy okulárem s ohniskem 4 mm pozorovat za té nejlepší noci dvě planety sluneční soustavy. Ano, skutečně se jednalo o Jupitera a Saturna. Nedělali jsme si velké iluze, že tyto objekty nějak zaostříme, ale nakonec jsme byli s výsledkem skutečně spokojeni. Tato spokojenost se projevila nejen na našem slovníku, ale také na náladě a na Gomezových podlitinách, neboť ten nebyl k dalekohledu stejně jako Tomáš Havlík díky blbým kecům připuštěn. „... ani foton nedostaneš...!“ je drželo v dostatečné vzdálenosti od dalekohledu, blbými kecy a „závistí“ trpěli až do konce naší šarádý.

Co však bylo skutečně vidět? Zcela upřímně toto zvětšení, které bylo 312,5krát asi není na 15 cm dalekohled dělané, ale obraz byl celkem dobrý. Na Jupiteru bylo možno rozeznat několik oblačných pruhů i rudou skvrnu a východ jednoho z měsíců zpoza kotouče planety, který jsme průběžně sledovali. Saturn se podařilo zaostřit ještě lépe. Byl patrný jakýsi temný pruh, asi stín prstenců a také Titan, ale ten je pozorovatelný i v menších přístrojích.

No, asi na mě nezapůsobily nějaké detaily, ale spíš to zvětšení, tedy velikost kotoučů těchto planet v zorném poli. Kdo to neviděl neuvěřil, že to byly opravdu Kola od auta, ale pro mě to byl silný zážitek a vypálené oko. No mám ještě jedno, takže příští rok si to zopakujeme a vyždímáme z té trubky ještě víc. Takže příští rok se setkáte s novou frází, a to: „... Tý fole, to je jak kolo od traktoru ...!!!!“

Petr Skřehot – Fidel

Expedice 2000 a já aneb originálnější nadpis mě nenapadá

Každá správná slobová práce se skládá z úvodu, hlavního textu a závěru. Nerada slobové práce, takže jen stručně :

Úvod

Nesnáším poslední den kdekoliv a nejvíc ze všeho nenávidím loučení. Vždycky mě přepadne melancholie a s tím už člověk může jít leda tak do hrobu. Doma se teď (když zrovna neroním krokodýlí slzy) utěšuju vzpomínkami a tak jsem si řekla, že se s Vámi o ně podělím. Můžete je brát vážně, ale spíš ne, ostatně jsem už starý sklerotik, a vůbec byli jste při tom, a tak víte co se skutečně stalo, ale já vám garantuji, že všechno.

a) Bazének – všichni tam jednou musíme

Když jsem ho spatřila poprvé, myslela jsem, že je to žumpa. Ihned jsem zalitovala toho, že s sebou nemám mikroskop (nebo alespoň lupu!), protože bych mohla své čerstvé znalosti řas, hub, mechů a lišejníků hnedle ověřit v praxi. Tolik vzácných zástupců několika desítek čeledí hned tak nikdo pohromadě neuvidí a mám silné nutkání přivést příště s sebou několik odborníků z botanické katedry, za což mi jistě budou vděční do konce svého života (těším se, že padne nejedna Nobelova cena).

Když byl bazének zušlechtěn a zcivilizován, vypadal nádherně. Mé biologické srdce sice krvácelo, ale láska k vodě zvířetila. Bazénkem jsem byla doslova fascinována a každou chvíli jsem odbíhala od svých povinností, abych pohledem na blankytnou modř a chladící se lahváče potěšila oko i ducha (později i tělo). Zvuk tekoucí vody však ve mně probouzel nepříjemné pocity a běhal mi mráz po zádech při škodolibých poznámkách expedičních veteránů na téma nováčky a voda o teplotě 6 stupňů Celsia.

Netrvalo dlouho a měla jsem tu čest být do bazénku vhozena. Nutno podotknout, že jsem se bila jako lvice a dodnes nechápu (jakož i v dalších případech), co v ostatních probudilo tu krvežíznivou touhu mě tam dostat. Poslední na co si vzpomínám (pak mám velké okno způsobené šokem z chloru) bylo, že jsem řekla CHA na něčť (tuším Jardovo) prohlášení, že mě bazének čeká taky. Zvláštní je, že v tu chvíli kolem nebyla skoro ani noha. Za setinu sekundy mě však popadlo sto rukou a padesát hrdel vítězoslavně řvalo nesouc mě do cílové stanice, postupně se k nim přidávali další a další a další... Tento tzv. lavinový efekt jsem pozorovala ještě několikrát, nelze si ho nevsimnout například před kuchyňkou při $t = -10$ min, na druhou stranu v přednáškové při $t = +10$ min by jste ho hledali marně. Pokud chce člověk být alespoň půlku dne suchý, musí si přes pusku dát náplast, aby zbytečně nedával najevo VLASTNÍ NÁZOR anebo pokrytecky nesmí říkat, co si myslí (ať žije fí haha, za krále a za vlastní!), což musíte všichni uznat, že je bezcharakterní. Jednou jsem tam letěla proto, že jsem v nesprávnou chvíli na nesprávném místě pronesla, že Olda není schopen napsat vtipný fejeton a už jsem se vezla, vlastně nesla. No uznejte, copak Olda zplodí vtipný fejeton? (Oldo promiň).

b) Naše pracovní skupina

„Skupina Danky Korčákové, držte se každý své židle!“

zařval Švanda svým typicky mužným hlasem. Po pouti už jen foukal do trumpetky. Nicméně vždycky jsme se ve zdraví sešli: Danka, Švandík, Kája, Martin, Mirek alias Boční pohled (promiň), Jakub a samozřejmě já, to nejlepší nakonec.

Myslím, že největší srandu jsme zažili (teda já a Jakub) na metáskách. Ležíme na lehátkách a snažíme se neusnout moc nápadně. Vedle Mirek pořád hlásil, kde co komu letí, přičemž neopomněl dodat, že to vidí pouze bočním pohledem, a my jsme pilně zapisovali, zakreslovali a nadávali, pak už jsme se jenom hystericky smáli. Výsledkem byl Mirkův jeden a našich víc meteorů.

Když jsme s Jakubem pozorovali proměnkou (na což jsem se těšila jak 7leté dítě – proč jak, že Viktore?), pořád nám to utíkalo ze zorného pole (vlastně každých 5 minut), což bylo způsobeno mimo jiné tím, že se kolem nás pořád někdo ochomýtal a kopal do stavivu. Samozřejmě jsme se snažili to znovu najít (asi 2x), na zbytek (celkem bylo asi 30 odhadů) jsme volali Danku, tímto jí chci ještě jednou poděkovat za její trpělivost a ochotu, s jakou se k nám s plameny v očích řtila z druhého konce louky.

První dvě noci jsme vyrazili na souhvězdí. Byl to ukázkový příklad Murphyho zákonů (proč mám takový pocit, že Expedice je jeden velký Murphyho zákon?). Vycházíme z tábora, je krásně jasno. Jsme na poli, je zataženo. Čekáme až se vyjasní, jíme jabka, zatahuje se pořád víc. Vzdáváme se, jdeme zpátky. (Nepřímá úměrnost: čím blíže k táboru, tím méně mraků, odborně oblaků). Jsme v táboře, je krásně jasno. Půlnočka – jasněji už být nemůže. Vyrážíme z tábora, je jasno. Jsme na poli, je zataženo... atd.

Naštěstí to nebylo až tak hrozné (bylo to ještě horší), přejedla jsem se jablek, ale souhvězdí umím (všechny teď doma oslňuju svými znalostmi, ale nikdo tomu nerozumí, a tak si myslí, že kecám).

Myslím, že nám to šlo a je nad slunce jasnější, že jsme ze všech skupin byly to nejlepší, protože i přes nepřízeň počasí jsme z toho nebe urvali co se dalo. Nejdrsnější bylo když ostatní to už dávno zalomili a my jsme šli ještě na planety, sice to byl úchvatný pohled, když si dal člověk do očí sirky, ale vím, že jsem toho měla už plné zuby, bylo to hned na začátku Expedice a ještě jsem se dostatečně neasimilovala, nicméně teď jsem Dance za její ostatní destruktivní tendence vděčná. (Teda ale dost jsem Tě tu noc proklínala).

Závěrem bych chtěla celé naší skupině a jejímu vedení poděkovat, protože to bylo s nimi fajn a nakonec i pár slov pro Michala Švandu. Sice jsme si hned do oka nepadli, nicméně jsme spolu profesionálně navázali alespoň dobré pracovní vztahy. Byla jsem naprostý greenhorn, astronom Nicneumímachcitoumět, a proto chci Švandíkovi poděkovat

za to, že na moje zoufalé volání: „Kde, kam, kdy, jak, jak hodně, jakým způsobem, proč a načč??“ skoro vždy skoro ochotně přispěchal a snažil se mi pomoci, ale jak se říká, kde nic není, ani smrt nebere. O Dance ani nemluví, doteď nevím, kde brala tu trpělivost.

c) Počasí

Před odjezdem na Expedici jsem volala na meteorologický ústav ohledně předpovědi. Posílali mě od čerta k ďáblu, ale nakonec jsem se dovolala až k Ó Velkému Meteorologovi. Znuděným monotónním hlasem mi přes půl hodiny rozvláčně popisoval situaci nad Českou republikou, upozornil mě na všechny možné i nemožné tlakové výše a níže, do detailů mi vylíčil postup všech frontálních systémů, aniž by mi polopaticky řekl jednou větou, jak teda sakra vlastně bude příštích 14 dnů (chápejte, že jsem za sebou ještě neměla kurzy meteorologie I a II, a tak jsem moc nevěděla o čem to ten blázen vlastně tak dlouho blekotá) a když se mi ho konečně podařilo přerušit, sdělil mi, že předpověď na tak dopředu mi dát nemůže a nakonec mi oznámil, že tuto službu neposkytuje SPT Telecom a že jedna minuta stojí 38 Kč. Až přijde účet za telefon DEŠVORC se mnou.

Ohledně počasí na Expedici toho bylo řečeno už hodně. Co dodat? Můj repertoár nadávek není zase tak bohatý a opakovat se nechci. Dost mě to mrzí (ty nadávky, ne to počasí) protože toho pozorování bylo opravdu málo, asi jen dvě celé noci, ale přišť si to pevně věřím vynahradíme (já vím Jardo, optimista je špatně informovaný pesimista, ale co se dá dělat), protože si chci konečně nakreslit fí haha. Zase to s počasím nebylo tak hrozné, aby si na svoje nepřišli chroničtí házeči do bazénku, takže aspoň někdo byl spokojený.

d) Jídlo

Na toto téma by nejlépe promluvila naše váha, díky bohu, že už dávno ztratila řeč. Nechápu, jak v tak malém prostoru se uvařilo tolik dobrého jídla (vůbec plno věcí mi nejde do hlavy, například v Blair Witch, proč ten Mike na konci stál otočený do rohu, takhle přece nikdo dobrovolně stát nebude a přece nejevil známky použití násilí!).

Zkrátka o jídle pěji samou chválu. Tlustý lidé mají pořád dobrou náladu, protože mají nervy důkladně obalené tukem a tak je zbytečně moc nevystavují škODlivým povětrnostním vlivům.

Co se týče pomoci v kuchyni, nevyplácí se být moc hyperaktivní, zrovna když se mele maso. Tu chybu jsem udělala jenom jednou a pomáhat jsem šla znovu až asi za týden, když jsem opět vládla pravou rukou. Naštěstí pak už se jenom loupaly brambory, což mě k mému zděšení ohromně bavilo, naštěstí mě to cestou domů zase pěkně rychle přešlo.

Myslím, že hromadně za všechny vykrmené Expedičníky promluvil výsledek ankety týkající se názvu nové planety, 3x HURÁ paní Samkové.

e) Vedoucí

Ach ano, co napsat o Zrůdách? Jsou větší a silnější, to aby se v táboře udržoval jakýs takýs pořádek, aby nesly hodit do bazénku a aby toho víc snědli a na ostatní nic nezbylo. Vědí toho o trošku víc, to aby se mohly předvádět na přednáškách. Ale jinak se dají s trochou umu docela zvládnout.

A teď vážně: slovo vedoucí tu není na místě, výstižnější je zrůda (nemůže se ovládnout). Ale teď už opravdu vážně: Ano, je pravda, že jsou ve většině případů větší, silnější, studovanější, hladovější a volejbal hrajou zrůdně, to přiznám bez mučení, ale nedokážu si na jejich místě představit nikoho jiného (snad jenom někoho ještě zrůdnějšího, ale toho

bych teda chtěla vidět), zkrátka abych to neprotahovala, všichni byli skvělí. Ráda bych toho o nich napsala víc, ale pro slzy nevidím na klávesnici.

f) Lidé

V minulém Sběrači jsem četla, že když je Expedice, místní lidé česou nezralé ovoce a pouští psi. Letos pustili i kočky.

g) Expedičníci

Našla jsem mezi nimi spoustu nových přátel (a tím pádem spoustu starých opustila) a teď se mi moc stýská (ach jak umím být pokrytecká!). Ale je fakt, že mi chybíte, vy hnusné zlomyslné potvory!!! Postrádám každodenní koupel v bazénku (to víte, doma se tak často nemýju), není tu nikde strom, aby mi na něj jistá „dobrá“ duše dala usušit boty (tímto ještě jednou zdravím tu černou ovci, co mi ty boty sundala : „Dík!“ a „Fuj!“ , to by pravý Expedičník nikdy neudělal.). Doufám, že se co nejdřív uvidíme a uslyšíme, a kdyby to nevyšlo dřív, tak za rok určitě! (no, no, nemusíte se všichni tolik radovat).

Existuje zvláštní odrůda Expedičníků a tou jsou všudypřítomní paparazzi. Ti nejhnusnější vlastní videokameru. S chutí bych se o jejich činnosti zmínila šířeji, ale nechci být zbytečně vulgární.

Na tomto místě bych ráda vyjádřila lítost nad nepřítomností Mufa, jejíž pobyt na Expedici byl násilně přerušen. Odpočítej v pokoji!

h) Hry

Sportem k trvalé invaliditě zdar !!! Proto se také na Expedici nesportuje, ale hraje. Kromě volejbalu to jsou například brambory, letadlo, ponorka nebo čankajšek (brrr, ještě teď se mi z toho zvedá kýbl).

Volejbal – bezesporu nejoblíbenější, v prvních dnech skutečně volejbal připomíná, ale to se rychle napraví, a pak se hraje už jen antivolejbal (nebo to bylo naopak ?).

Co se týče turnaje, myslím, že byl veskrze úspěšnou akcí, ale příliš krátkou.Nechci dělat reklamu, ale tým Yenumtoyedno byl jasně nejlepší (ne že bych nebyla jeho nepostradatelným členem).

A samozřejmě bojová hra. Skládala se ze dvou částí.Nejdřív byli všichni nešťastníci nedobrovolně nahnáni do přednáškové a po zajištění dveří bytelnou závorou byli ocejchováni černým křížem, někteří (jako třeba i já) dvěma (že by předzvěst událostí příštích ?).Pak se pustila Záhada Blair Witch (nebo jak se to jmenovalo). Někteří byli ke sledování přinuceni násilím (pomocí svěrací kazajky, řetězů a sirek), jiní, zasvěcenější, v klídku nerušeně pochruovali. Zbytek třeštil oči na obrazovku. Film se mi líbil, ale nepochopila jsem konec, i přes úpornou snahu ostatních mi to vysvětlit.

Část druhá se odehrávala v terénu, vycházelo se po dvojicích v 5ti minutových intervalech.Na startu stál Marek, což mě trochu uklidnilo. Strašení kolemjdoucích nebožáků bylo zřejmě tak nudné, že radši zvolil toto zábavnější první stanoviště. Otravné čekání si odvážlivci krátily všelijak, otrlí jedinci neznali místních poměrů (nechci nikoho přímo jmenovat, ale např. Kosmonaut) chladnokrevně usnuli jako dřeva. A nebyli bychom Expedičníci, kdyby nás hned něco nenapadlo.Na naše volání „Vstávej, dělej, jsi na řadě“! Kosmonaut sice vyskočil snožmo díky svázaným tkaničkám, ale k velkému zklamání okolostojících to ustál a k nohám se nám nesložil.

Bylo docela pěkně a nic nenavědčovalo tomu, že v Trutnově bude tu noc na ARU ležet větší počet (hlavně místních) lidí s akutním infarktem myokardu. S Honzou se nám zdálo, že jdeme už dost dlouho a pořád nic. Cestou jsme vtíp-

kovali a smáli se (já už dost hystericky), když v tom se na jeho straně na cestě něco pohnulo, strašně jsme se lekli, řvát začal Honza, protože já jsem nic neviděla, ale jak zařval, bez okolků jsem se přidala, aniž bych věděla, co se vlastně stalo. Ještě tu noc se nás někdo (nevím kdo, protože byla tma) snažil přesvědčit, že se to v příkopě válel místní opilec.

Druhý na řadě byl Pepa Kapitán. Zaslechli jsme šramot (možná že větru tažení – možná ZLÉŽETOZNAMENÍ) a instinktivně se připravili na útok. Najednou něco přiletělo ze křoví (Pepa to ale určitě nebyl) a dál už si na nic nevzpomínám. Když se mi za několik minut vrátil tep i hlas, čekala nás další lahůdka. Kabát na provaze nebyl nic moc, ale Tomáše ve křoví – nebo kdo to sakra byl – jsme opravdu nečekali. Tentokrát mi pro změnu vynechala srdeční pumpa. Pak už jsme se preventivně lekali úplně všeho.

Viktor se předem prozradil a nastartované auto jsem omylem považovala za bublání potůčku, takže se mi vlasy zježily hrůzou jedině při představě brodění se vodou.

Pak jsem se úspěšně zamotala do toaletáku a zlámala si nohy, protože na cestě bylo kráterů jak nastláno (jak dlouho jste to kopali?). Napočtvrtý jsem si odřela obě dvě kolena najednou a dospěla k názoru, že vstávat už nemá cenu. Divný je, že Honza nespadl ani jednou.

Když jsme funěli do kopce, zapomněla jsem na stále hrozící nebezpečí a vypustila z úst větu, která zřejmě zpečetila náš osud: „Tady je to dobrý, Dušek by se tu neudržel!“ V tu chvíli, kde se vzal – tu se vzal, vyskočil Jirka a nevím, co udělal, ale jistý je, že jsme všichni tři začali strašně řvát. Jana nám pak ještě hodila ručníc, abychom si mohli z čela setřít krůpěje smrtelného potu a pokračovali jsme vesele dále, s tím, že hořší už to nebude. OUHA!!! Kolem se náhle rozlila oslepující bílá záře a já s vědomím, že tak tedy vypadá absolutní konec jsem se skácela do škarpy. Taky mě napadlo, že už si pro nás jdou UFOni, ale byl to JENOM Rudolf Novák s bleskem, což vlastně vyjde nastejno. Ne že bychom pak dlouho nic neviděli, ale jak by pravil klasik „díky za propálenou sítnici.“

Pak už mi bylo všechno jedno, kromě toho, že mě nějaký odpornej zombík chytil v poli za nohu. Nakonec už jsem na tom byla s nervama tak špatně, že když nějaký dobrák v táboře za popelnicí mdlým ospalým hlasem zašeptal baf, baf, málem jsem vyletěla z kůže.

i) Pozorování

Moc toho ve svém nočníku nemám. Viděla jsem mimo jiné jednu otevřenou hvězdokupu, mám nakreslené planety s Měsícem a Plejádami (úchvatné), zkoušeli jsme meteory a proměňku. Její křivka mi vůbec nevyšla, nicméně to bylo poprvé naostro a příště to bude určitě lepší. Já se totiž nevzdám!!! Na treňažeru mě to úplně uchvátilo, i když si ostatní klepali na čelo. Dokonce jsem se vsadila s Dankou a se Švandíkem, že mě to po treňažeru nepustí a vyhrála jsem dvě Milky s celými lískovými oříšky. Jupí!!! Já vím, že si myslí, že jsem to na ně hrála (chachacha, nechali jste se nachyťat!!!) ale na příští Expě chci proměňky dělat, a pak určitě uvěřit, že mě to doopravdy BAVÍ!!! Treňažery byly fakt moc dobře udělaný.

Kreslení Slunce mě taky nadchlo. Je úžasný, že vidím, co se na něm děje a ještě si to drze nakreslím!!!

Jsem moc ráda, že jsem taky konečně v klidu viděla východ. Nebudu se tady rozepisovat o tom, jaký to byl pocit vidět jak krajina před vámi pomalu mění barvy, protože to každý vnímá jinak, chci jen říct, že je to úplně něco jiného, než když v lese v polospánku narážíte do stromů a stejně houby vidíte a to jenom proto, že vás někdo v půl šestý ráno vyhodil z postele kvůli smažení.

Taky jsme viděla Merkur, to byl moc pěný pohled. A vlastně i Venuši a Uran. Takže jsem na vlastní oči spatřila všechny planety kromě Marsu, Neptuna a Pluta.

j) Přednášky

Program byl opravdu narvaný, až mi z toho šla někdy hlava kolem, ale stálo to zato. Je pravda, že zabraly ve dne většinu času a pro někoho představa trávení prázdnin v lavici nemusí být lákavá, ale koneckonců z neúčasti se nestřílí (a když, tak nenápadně). Zkrátka je to každého věc, jestli se chce něco dozvědět nebo ne. Všichni na nás chrlili spousty zajímavých informací (to nejsou prázdné fráze) a přednášky měly opravdu vysokou úroveň jak po stránce obsahové, tak i co se týče způsobu výkladu (ještě teď mám na dlaních mozoly od tleskání). První dny jsem si i pečlivě psala poznámky, ale pak jsem se soustředila jen na poslech. Teď už vím, jaké strašné spousty toho nevím. Musím všechny přednášející moc pochválit, velkým dílem se podíleli na položení základů mých teoretických znalostí o astronomii, astrofyzice a meteorologii, za což jim patří můj velký dík. A navíc s nima nebyla nuda.

k) Filmy

Ať žijí Spaceballs!!! Co se týče The Wall, jsem na rozpacích jak slušnými slovy zhodnotit toto – zdráhám se napsat umělecké – dílo. Drtivý dopad – nikdy jsem to neviděla od začátku (asi žádný nemá), a nikdy jsem to nevydržela až do konce. O čem to vlastně je ?

Závěr

Než definitivně zhynu steskem (což jistě všichni přivítají s jásotem, já vás znám), chci poděkovat všem organizátorům, vedoucím, účastníkům a ostatním za skvělou atmosféru a báječných 14 dní. Celá akce předčila mnohonásobně všechna má očekávání a věřím, že se tak stane i příští rok. KONEC, ŠMYTEC, BRABENECE!!!

Mariana Zárubová

Z cubánské porady

- *Scipne, kdo se nepodřídí scipne!*
- *Černou díro obbetonujeme a ona nebude mět co žrat a ona scipne!*
- *Kdo se nepřizpůsobí, scipne, i vesmír!*
- *Státem uznané vítatiny jsou A, B, C a U.*
- *A kometa bude jen o výročí, jinak ji sem nepustíme.*
- *Základní pilíře cubánské ekonomiky jsou: zelí, beton a pomeranče.*
- *Zabetonujeme moře!*
- *Zbudujeme z cubánskeho betonu pravý skleník, který bude osvětlován pravým sluncem z cubánských pomerančů a vtom skleníku se bude chovat pravá cubánská tráva.*
- *Jsi ve vaně plné teplé vody a chce se Ti čírat...*
- *Kdo chytne pravý cubánský pomeranč z cubánskeho roje, tak dostane cubánské občanství. A metál! A pak scipne!*
- *Zabetonujeme Jupiter !*
- *A uděláme prstence kolem Cuby!*

- *Zabetonujeme Nkeucha a scipne!!!*
- *O tom, čo je dobré, rozhodujeme my: SOVPCP!*

(Svaz Ortodoxných Prátel Cubánských Pomerančů)

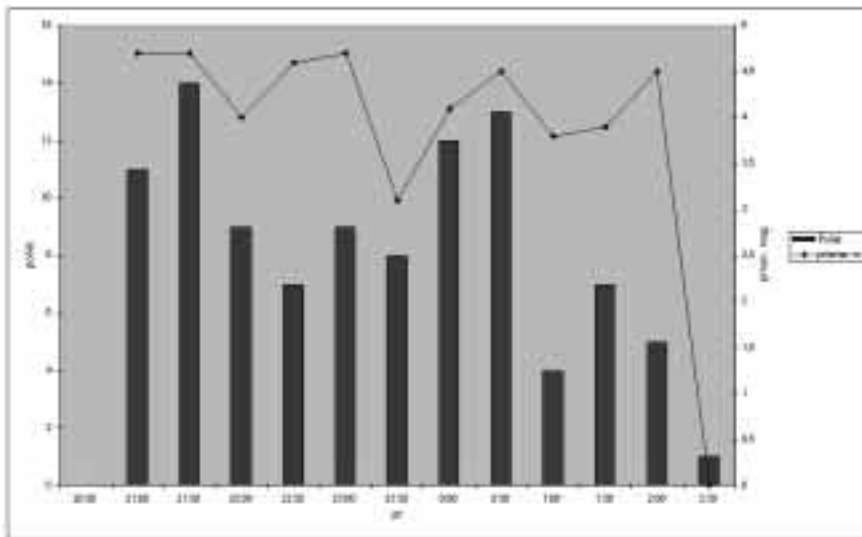
LOV NA DRUŽICE

(2./3. 8. 2000)

Na Úpicu sadla nádherná noc. Jedna z mála, a tohto roku vlastne jediná. Každý sa pustil do práce – veď premárniť niečo také by bola skutočne škoda. My – horeuvedená štvorka – sme dostali priamo od šéfa celkom zaujímavú a hlavne príjemnú úlohu (díky Jirka :)). Celú noc sme nerušene, v teple a pohodlí lehátk (no, je to relatívne) čumeli na tú nádheru, dívali sa ,ako sa svet točí okolo nás a debatili o hrdzavení Zemskej osi a nesmrtnosti chrústa. Okolo prebiehal čulý expedičný život , do ktorého zapadal Marianin neopakovateľný hlások z tmy: „Danko..? Je toto mlhavé nie ta galaxie“?!? Bolo by asi našim viesť tu trochu serióznosti. Nuž, je istá teória, ktorá hovorí, že uprostred noci, kedy je Slnko najnižšie pod obzorom, by sme nemali pozorovať žiadne družice, respektíve ich isté „preletové minimum“. A my sme sa mali pokúsiť dodať k tejto celkom peknej teórii aj čosi praktické. Bol to fakt len pokus, pretože niečo také by určite chcelo nocí viac. Ale aj tak to stálo za to a aby sa nezdalo že sme sa len bavili na hláškach okolia, ale že sme aj čo to urobili , uvádzam tu celé naše pozorovanie. Z pripojeného histogramu si netrúfam vyriešiť nejaký odvážny záver, preto sa sami skúste na to pozrieť svojim odborným okom a zároveň zovnať s priemernou mhv nás štyroch v jednotlivých časových intervaloch.

Noc to bola skutočne úžasná. Vonku prší, počúvam Milion dollar hotel a spomínam na tie časy dávno minulé.

Na Mliečnu cestu (Mimochodom, Mliečna dráha je nespisovne. Je to čechizmus. :)), na príjemnú spoločnosť na troch svetových stranách kríža, ktorý sme tvorili, a Honzovo otužilé telo udržiavané celých 24 hodín rovnakým ode-

vom na rovnakej teplote. Každý mal na starosti svoju časť oblohy, len Michal mal asi isté iné záujmy, súdiac z Markétinho tónu: „To by se ti tak líbilo, koukat do mého sektoru“!

Švandík celú noc pozoroval okrem družíc a Markétky aj to, ako s vekom postupne slepne a s obľubou si požičieval moje škulky, aby sa aspoň chvílkami potešil , vidiac Vegu inak, ako „dobrou trístupňovou knedlu“ Oko ako d#leži-tú vec ocenil aj Honza: „ Sakra, podrbal jsem se na obočí a posvítil si při tom baterkou do oka ! „

Bola to proste pohoda. „ Akorát ty cikády by nemuseli řvát jako krávy.“

Všetko prebiehalo hladko, aj toaletné výpadky sa zvládli, odhliadnúc od súcitu s daným z nás, že tam bol kdesi sám, v zime, tme a mal strach (Honza aj bosé nohy), akurát cez polnočku nastala malinká kolízia pri servírovaní si poživne a konzumovaní v ľahu. „ Kde mám rohlík? Fuj, maslo... Tak to je on... „

„ Jéé, ja mám máslo na bundě. ...mmm... Ale je ještě dobré...“

Noc pobleďla, ani som sa nenazdala. Na oblohu priplávali milé barančky a v noraňžovelm svite rána, po poko-chaní sa ešte na záver Merkurom a východom Slnka, som sa pobrala do hajan. Dobré ráno, dobrú noc!

Michal Švanda, Markéta Polášková, Honza Dvořáček, Zuzana Kaňuchová

Expa 2000 alebo všetko je inak

Budovateľská éra

Aj tento rok sa udialo všetko úplne inak ako som si predstavovala. Ešte aj ten batoh bol o nejaké to kilo ťažší. Jediné, čo sa podobalo na minulé roky, bola 8-hodinová cesta z rodnej hrudy do Trutnova, kde ma vyzdvihla Mufík, aby som nemusela riskovať už klasický stop. Tým pádom sme sa mohli dosýta pokochať pohľadom na Želvu, ktorá sa rezko sťa smrť plazila pod vedením Kódlá a Duška do hvездárenského kopca. Dosť ma to šokovalo, lebo podľa minuloročného zberača som neverila, že tento ohnivý šíp bude existovať inak ako v podobe súčiasok. Hore sa už vedúci báli pri hororoch, tak sme si s Mufom po výdatnej večeri (dá si niekto bryndzu? :) povedali, že si postavíme domov. Vojsť do skladiska stanov a vybrať si jedno vrece je vždy vzrušujúce, lebo po prvé človek nikdy nevie, čo si vlastne vytiahne, a aj keď je to ten správny stan, nie je isté, či sú to aj správne tyčky. Hlavne keď sa stavia potme. My sme tiež vyfasovali tajomné reliqky z čias, keď ešte bývalo jasno, a tak nečudo, že nám vznikol akýsi trojrohý kubistický útvar, ktorý mal jedinú výhodu, a to síce, že stál. Na druhý deň sme ho ešte trikrát prestavali, až nadobudol konečnú podobu (mám stále silnejší pocit, že to bola „kotelna“ z minulej expy). Ale sláva mu, držal a spalo sa v ňom dobre.

Na počiatku boli mraky...

Prvá expedičná sobota je poznať podľa hladu (ešte sa nevarí), stavania a súbojov o stany, príchodu ďalších a ďalších ľudí, podľa búrlivých zvítaní i zvedavosti na nováčikov. Bola ich skoro polovica, ale ako sa ukázalo neskôr, skvelo zapadli, a z niektorých sa vykľuli pekne zákerné potvory (viď akce ventil...). Miznúca zelená želatína na dne bazénka a pár vedier s farbou dávali tušiť, že sa vodoliečba myslí naozaj vážne. Aj keď... Dušek mieni, Zákopčaník mení. Tento rok nám navaril skutočne bohatú porciu hmly a oblakov. Na druhú stranu sme ale mali možnosť pozrieť si zopár krásnych halových javov, ako halo a korónu okolo Slnka, dúhy a Parryho oblúk. Za to, že (niektorí) vieme o čo sa jedná, môže Petr ‚Fidel‘ Skrehot a jeho založenie akčnej meteorologickej skupiny (niektorí jej členovia boli akční nadmieru, hlavne v noci), ktoré sa ukázalo ako úspešný počín, lebo namiesto pôvodne plánovaných 5-6 ľudí sa nás tam zišlo skoro dvadsať. Dozvedeli sme sa napríklad, že zvlnená studená fronta je hnusoba, vieme,

čo sa nám kondenzuje nad hlavou a naspamäť odrecitujeme kubánsku pomarančovú ekonomiku. A aby som nezaбудla, Saturn mám ešte stále vypálený na sietnici ako, citujem,, kolo od auta“. Páčila sa mi najmä myšlienka Meteofota ako pomôcky. Ono, môžu mi tisíckrát popísať altocumullus castellanus, ale kým ho neuvidím na vlastné oči, predstavím si leďva akýsi paútvár. Dvojičky Fidel-Oberst sa vyznamenali, musím ich pochváliť. Tým viac, že za celé dva týždne sme mali úbohú dve jasné noci. Takže jediným pozorovacím objektom okrem pivných etikiet u Žiži boli naozaj len tie oblaky. Neviem, či sa mi to len zdá, ale pozorovacích nocí je z roka na rok menej. Najprv boli štyri, potom tri, a teraz už len dve a pol! Čo bude nabudúce? Po povodniach, prietrži mračien a víchrici snehová búrka?! Úpické počasie ma nemôže už ničím prekvapiť. Do úplného zoznamu úkazov nám chýba len guľový blesk, tornádo a pršiacie hrable, inak sme tu mali tuším všetko. Mrzí ma to, lebo takéto MHV v Trnave v živote mať nebudem, ledaže by vybuchli Jaslovské Bohunice (jadrová elektráreň asi 12 km od nás), ale to už je iný príbeh... Meteorológia je rozhodne dvojičkou astronómie, a nebolo by od veci stanoviť našu skupinu budúci rok ako pevnú, aby sme si nemuseli ukraľovať z prednášok kvôli predĺženému Oku o (že, Tomáší!)

Go, Dušku, go!

Táto expa bola ďalším dôkazom, že prvé slovo z označenia „Seriózna astronomická akcia“ tak celkom neplatí (keby moja mama videla určité zábery z minula-nuda bazénok, v živote už sem ani nepáchnem. Tu je výhodou tých 400 km a štátna hranica medzi mnou a domovom. Rev, vreskot a nefalšovaný rehot uisťovali náhodných okoloidúcich, že autorita vedúcich je minimálna a príťažlivosť bazénka na maxime. Hlavne keď dostal nový sivo-modrý náter, Aj napriek savovému parfému pôsobí skutočne zvodne, len si skočiť! Oproti jednoliatemu živému (a niekedy aj hryzúcemu) organizmu z rokov minulých je to malý krok pre expu, ale veľký skok pre Duška... Juchajda!!! Pani Samková sa zasa starala, aby v areáli nekonzertovali škvŕkajúce brušky a aby sme sa na tuhé zimné mrazy pripravili dostatočnou tukovou zásobou Ale keď človek jednoducho neodolá...

Takmer puto rodinné

Rovnako, ako sa nedá nezapadnúť do expedičného života. Vždy sa teším na pendlovanie medzi bazénkom, prednáškarňou a kuchynkou, na všetkých zlatých ľuď, čo sa to zídu, na vedúcich i kamarátov, ktorí mi v Trnave veľmi chýbajú, na nováčikov, treskot koľajnice ako brutálny budiček, na zombíkov, ešusovník a výpravy do okolitých lesov a záhrad za vitamínmi, pre život expedičníka nevyhnutnými. Skrátka sa vždy cítim, akoby som sa vracala domov medzi 60 mierne ujetých súrodencov. A absolútne nevidia, že hovoria česky, či poľsky, najdôležitejšia je reč srdca, a tú už máme dávno spoločnú.

Let absurdnou rýchlosťou

Nielen srandou je človek živý. Aj teraz sa kvalitné prednášky striedali s tragikomickými (planétky), povinné s nepovinnými. Zvané si vychutnal najmä Szozdík, ktorí sa hlboko zamýšľal v zadných radách a doháňal tak bujarú noc. Pribudlo mnoho nových prednášok, síce veľmi dobrých, ale viedlo to k opačnému extrému – preťaženosti expedičníkov i vedúcich. Jedna prednáška za druhou, medzitým sotva 5-minútová pauza (na cigárko..., že jo, Kubánc?!., Jasnéeé.“), potom kreslenie Slnka, spracovávanie... Nováčikovia toho mali naozaj dost. Ja som chodila len na ktoré som chcela, ale aj tak toho bolo dost. Budúci rok by neuškodilo lepšie preorganizovanie. Veď teraz neboli takmer žiadne pokusy (krátery, hmlovina, konvekcia,...), brambory sa skoro nehrali, chýbali Spaceballs, Hviezdne vojny,

hromadné vitamínoidné výpravy. Aj keď krásne pyrotechnické efekty Leona Miše (hlavne tie nečakané) dali krásne zabrať adrenalínu a bojovka tiež.

Hlavne značenie. Keď sme sa s Gomézom asi 10 minút motali pri cintoríne ako Maďari v kukurici, došlo nám, že Záhada Blair Witch 2 splnila svoj účel – dôkladne nás dezorientovať. Fakt sa to podarilo, najmä to padacie strašidlo a Mariáňine árie niekde za nami.

Koniec smutný, všetko dobré

Čo dodať? Bolo to krásne, bolo to krátke a nikdy som nestretla toľko úžasných ľudí pokope. Už sa teším na budúce leto (alebo túto zimu), aby som sa opäť nepremenila na fádneho človeka, ale zostala som tým, čo zo mňa spravila expa – bláznivý expedičník. Strašne mi všetci budete chýbať.

*Vivat expa!!!!!!
Eva „Cubánka“ Schunová*

Další expa v tahu aneb jak to letos bylo nebylo

Od konce expedice už uplynulo hezkých pár dní a mně nezbyvá, než se probudit ze sladkého opojení a opět se pomalu vrátit do „normálního“ života. Ze začátku jsem se nemohla rozhodnout o čem psát. Možná je to proto, že jsem do Úpice dorazila o šest dní později a nestihla naplno vstřebat tu pravou atmosféru, možná proto, že mě napadají jen samé nepublikovatelné vzpomínky.

Připadá mi již téměř zbytečné psát o tom, že expa je jedna z nejlepších akcí, co znám. Že je tu skvělá parta lidí, z nichž některé považuji téměř za svojí rodinu. Že všichni milujeme jídlo paní Samkové. Že bychom si přáli více pozorovacích nocí, ale zase ne moc, abychom si užili i trochu té legrace. Že správný expedičník aspoň jednou za rok okusí bazének, čeká na východ Slunce, spí v borovičkách, ztloustne o pět kilo, ...

Konec prvního týdne byl ve znamení dobíhajících volejbalových zápasů (díky za to Evě a její iniciativě) a stejně tak ve znamení pouťových radovánek. V pátek večer jsme skupinově zaútočili na místní atrakce a pořádně se vyřádili. Nemluvě o originální taneční párty.

V sobotu se již tradičně konaly přednášky dole ve městě. Obsah první z nich myslím naprosto geniálně vystihla Danka jistým popěvkem. Ta druhá se mi vybavuje už o něco hůře, neboť na mne poprvé od mého příjezdu dopadla expediční únava (není divu po zdravých třech hodinách spánku), a já jsem po urputném boji se zavírajícíma se očima zcela beznadějně odpadla (lépe řečeno dopadla na židli přede mnou. Ale mrzí mě to a upřímně se za to stydím...)

V neděli jsme se rozprchli do okolí a poznávali krásy podkrkonošské přírody. Celý výlet byl nakonec dobrodružnější, než bychom původně předpokládali. Už jenom začátek stál za to. Naše posádka sebevražedného vozu vytvořila sehnanou skupinu a k Leonině nelibosti jsme každou zatáčku, hrbol či míjenceho chodce náležitě audiovizuálně doprovázeli. Poté, co se nám po menších nezdařech podařilo zaparkovat, jsme pokračovali pěšmo. Hravě jsme předechnali konkurenční expediční skupinu a ponořili se do nitra lesů a skal. Počasí nám přálo, krajina byla nádherná, ztráty na životech jen zhruba desetiprocentní... Ale ne, žerty stranou. Jitka nám pak samozřejmě chyběla, a já jí přeji, aby se jí příště podobné nehody vyhýbaly velkým obloukem.

Ani tuto expedičníci na nás škodolibá matka Příroda nezapomněla a nadělila nám slušnou dávku deště a zimy. Není divu, že když konečně přišlo vedro, hned jsme toho využili a zahájili vodní radovánky. Zvlášť, když bazének vypadal

tak čistě (skoro nemocničně, řekla bych). Občas jsme si sice vzpomněli na náš starý dobrý močál a zamáčkli slzu při vzpomínce na všechny ty nové živočišné druhy, kterým jsme zlikvidovali jejich jedinečný biotop, ale čistá voda je přece jenom čistá voda.

Kromě házení do bazénku kvetly i ostatní typicky expediční činnosti. Likvidace melounů v nejkratším možném čase, sledování hudebních lahůdek (Oldfield, Floyd), návštěvy přílehlých stravovacích zařízení (Žižka aj.), mapování nejbližší hvězdy (ať žije Bečka) a pozorování jejího zdánlivého pohybu vůči místnímu horizontu, výpravy za vitamíny (ovoce), spaní až do oběda (narušované hlavním vedoucím), sedm jednou ranou (aneb kdo zabije víc vos), hleděj Šmudlo (aneb zase sis zapomněl ešus na stole), alternativní noční program všeho druhu (...) a samozřejmě nekončící maratón přednášek (ještě že nejsem nováček).

Přelom prvního a druhého týdne nám přinesl několik (posledních) příležitostí k pozorování. Překrásná obloha v noci z úterý na středu byla možná jakýmsi odškodněním za jinak nepříznivé počasí. Využili jsme jí na sto procent – pozorovali jsme až do rána co se dalo a vše jsme zakončili kolektivním sledováním východu Slunce.

Letos jsem změnila pole působnosti a vrhla se na astrofoto. A tak už jsem netrávila jen v kopuli dny a ve fotokomoře noci, ale i v kopuli noci a ve fotokomoře dny :-). A mělo to i mnohé další důsledky. Ani jednou jsem nevytáhla ani neuklízela Somet! Na rukou jsem měla zcela jedinečnou kombinaci vývojky a chlorové dezinfekce. Naučila jsem se zároveň pointovat a přijímat potravu. Pokoušela jsem se sabotovat základní heslo skupiny astrofoto – vytvořit co nejméně podařených snímků – ale ani přístroje, ani místní personál mi to nedovolili.

Po zbytek expy bylo počasí opět v normálu (tj. zataženo), takže na nejrůznější noční aktivity zbývalo času víc než dost. Po dlouhé pauze se zase hrály expediční hry a expedičníci konečně mohli projevit svojí pravou (značně zvrácenou) povahu. Páteční noc byla zkouškou pro psychicky slabší jedince – vedoucí si na nás ještě před odjezdem chtěli smlsnout, a tak, jako minulý rok, uspořádali bojovku. Sice na můj vkus méně propracovanou, ale asi mi nenáleží ji soudit, protože jsem se nechovala tak docela podle pravidel. Jednak jsem neviděla Blair Witch (ale při nejbližší příležitosti to napravím) a jednak jsem se ten večer nacházela v tak skvělé pohodě, že by mě nevyděsilo, snad ani kdyby mi z čistého nebe spadl za krk Dušek. (Ale abych strašícím nekřivdila – u Rudolfa a u Michala jsem se trochu lekla.) Naše dvojice absolvovala celou bojovku bez úhony (aspoň pokud mohu mluvit za sebe) a všichni vedoucí sami chtěli nechtěli museli uznat, že nás mají „nejradši“ :-).

V sobotu jsme se v souvislosti s koncem světa (expedice) věnovali obvyklým depresivním činnostem. Půjčování dalekohledů, uklid tábora, bourání stanů, atd. Skleslou atmosféru alespoň trochu narušily přípravy ke startu balónu, ale pokus s pevnějším stavebním materiálem bohužel nedopadl podle očekávání. Nechci říci vyloženým nezdarem, protože přece jen pohled na černý neforemný objekt plavně se vznášející na vrcholcích obilí se nevidí každý den.

Poslední událostí expedice byl závěrečný táborák. Řekla bych, že letos probíhal v neobvykle družné atmosféře. Po dvouleté pauze jsme se opět „potáceli“, velmi originální byla Global

Hangar Party a mnoho lidí vydrželo až do brzkých ranních hodin. Ale pokud ho mám hodnotit zcela subjektivně, vyjádřím se stručně – vydařený je slabé slovo.

V neděli se s námi nejdříve rozloučila matka Příroda (vydatným a dlouhým deštěm), pak jsme se rozloučili mezi sebou a se smíšenými pocity jsme odcestovali domů. Ale jednu myšlenku jsme měli společnou. Za rok zase...

Asi bych se měla podrobněji rozepsat i o nejpodstatnější náplni tábora, a tou je pozorování. Jiří mě nabádal, abych se zmínila o své fotostory v kopuli. Zpráva o ní se překvapivě rychle rozšířila ještě téhož rána, i když mně samotné zas tak senzační nepřipadala. A ani tak tragická (byl to jen další zhatěný snímek v řadě nepovedených expozií). A i když jsem v tu chvíli docela vyhublala, s odstupem času byla celá věc spíš k pousmání.

V noci na středu se ukázalo, že Maksutovka ve velké kopuli je pro další focení nepoužitelná, a tak jsem fotila s Leonovým foťákem. Pointovala jsem už asi čtvrt hodiny, když se objevil „P“ (který mi chodil „zpřijemňovat“ focení v pravidelných zhruba půlhodinových intervalech). Zeptal se, jestli může rozsvítit, a poté, co se mu dostalo dvoji-

tého „Ne!“ a vysvětlení, že právě fotím, rozsvítil. Pro ty, kdož nejsou v obraze – moje fotka byla tímto odeslána do věčných lovišť. Asi nepřekvapí, že jsme byli s Leonem zcela vyvedeni z míry, a následně došlo k menší výměně názorů. „P“ pak s klidem a hrdou pózou v hlase zhasnul a odkráčel, a mně nezbylo než přetočit na další snímek a začít nanovo. Někdy prostě přírodní katastrofy chodí po dvou.

Původně zamýšlená půlhodinová expozice se tentokrát protáhla na třičtvrtěhodinu. Jiří pak žertoval, že mě nebylo možné odlepit od okuláru, ale důvod byl mnohem prozaičtější. Leon kdesi zůstal a zapomněl mě upozornit, že už je čas skončit. Během toho, pro změnu, málem odešla do věčných lovišť moje záda (zkuste si stoupnout na židli, lehce se předklonit a vydržet tak asi dvacet minut). Asi si říkáte, proč pointuji v tak debilní poloze. Jaksi mě nenapadlo, že zorné pole dalekohledu pomalu, ale jistě, směřuje k zenitu, a původní sedící poloha nebyla moc dlouho udržitelná. (No, příště už to budu vědět, ehm.) Naštěstí tam byl Honza, který mi ochotně přistrčil schůdky, takže to přežila záda i fotka (aspoň doufám, ještě jsem ji neviděla, film už se nestihl vyvolat).

Ještě bych mohla vyprávět o mém prvním negativu s Altairem, který byl opravdu výjimečný. Sám se ve fotokomoře odkolíčkoval, někam si odskočil (možná na pivo) a už se nevrátil. Když teď nad tím přemýšlím, ten s tou M8 jsem pak už také jaksi neviděla (no, nevádí, stejně byl rozostřený).

Jak je vidět, astrofoto je někdy docela dobrodružná záležitost (a po letech strávených bojem se Sometry a stativy je to pro mě i zajímavá změna). Ale ještě pořád jsem se nerozhodla, co je lepší – jestli vzdorující Somet, zmrzlé ruce a nohy, zarosený nočník, protivný dýpskaj na hranici viditelnosti, který nejde půl hodiny najít – nebo ruce naimpregnované vývojkou, záda do paragrafu, pointační kříž na sítnici, kotouček negativu (výsledek hodinové práce) vhodný tak akorát jako podložka pod hrnek...

Zcela na závěr bych ráda poděkovala Leonovi za to, že mi byl během pozorovacích nocí stoprocentně k dispozici a Michalovi S. za to, jak mi ochotně pomáhal ve fotokomoře. A ještě mnoha dalším lidem za mnoho dalších věcí. Asi nebudu vyjmenovávat, protože některé věci se bohužel těžko dají vyjádřit slovy. Jednoduše všem děkuji za to, že to se mnou vydrželi. Jediné, co mě letos mrzelo, že jsme s mojí Sestrou nenašly společnou řeč. Na druhou stranu ostatní dokázali naplnit mojí duši až po okraj. Snad mi ta životní energie ještě chvíli vydrží.

Doufám, že se všichni brzo sejdeme, a vyfotíme nějakou kvalitní černobílou čtyřstovku (zasvěcení vědí :-)).

Iva Boková

Jak dopadlo Meteofoto E`2000 ?

Čtyřicet sedm z vás zaregistrovalo, že v průběhu Expedice proběhla soutěž fotografií s tématikou počasí s výše zmíněným názvem.

Nyní je příhodná chvíle, abych jako vyhlášovatel této akce celou soutěž nějak zhodnotil. Musím uznat, že mě mile překvapilo počet zúčastněných i celkový počet soutěžních snímků, který čítal více než 80 kusů. Nemile mě však překvapilo, že celkový příspěvek soutěžících do kategorie A-oblaka byl mizivý. 90 procent fotografií v této kategorii jsem byl nucen do soutěže vložit já (doufám, že v dalších ročnících tomu tak již nebude). V ostatních kategoriích převážovaly letos tendenčně laděné fotografie západů Slunce. Nejde mi do hlavy, že většina lidí má po ruce foťák pouze při západu Slunce a neváhá jej použít. Bohužel však jen v tomto případě a ne v jiných. Proto bych doporučoval, abyste fotoaparát měli po ruce neustále a fotili a fotili – hlavně moje oblíbené oblaka.

Zmíním ještě způsob jakým jsme soutěžní snímky hodnotili. K vámi zvoleným snímkům jsme přidělovali body a to v pořadí: za 1.místo 3 body, za 2.místo 2 body a za 3.místo 1 bod. Po celkové sumarizaci je konečné pořadí prvních pěti z každé kategorie následující:

Kategorie A-oblaka

1. *Lukáš Král*
2. *Hanka Kučáková*
3. *Petr Skřehot-Franz Josef Meteorologische Station Prag*
4. *Petr Skřehot-Franz Josef Meteorologische Station Prag*
Hanka Kučáková
5. *Lenka Švardalová*

Kategorie B-meteorologické jevy

1. *Leon Miš*
2. *Lukáš Král*
3. *Hanka Kučáková*
4. *Leon Miš*
5. *Hanka Kučáková*

Kategorie C-počasí, krajina, lidé

1. *Lukáš Král*
2. *Eva Dvořáková*
3. *Hanka Kučáková*
4. *Hanka Kučáková*
5. *Lenka Švardalová*

Kategorie A-oblaka, posuzovaná vyhledatelem soutěže

1. *Petr Skřehot – Franz Josef Meteorologische Station Prag*
2. *Jitka Kudrnáčová*
3. *Petr Skřehot – Franz Josef Meteorologische Station Prag*

Na závěr bych rád všem účastníkům poděkoval a jménem stanice Franz Josef Meteorologische Station Prag-Anděl bych jim rád popřál mnoho hezkých snímků, které budu očekávat v příštím již 2. ročníku soutěže fotografií Meteofoto E 2001.

Za soutěžní komisi:

*Petr Skřehot – předseda komise
Oberst-Michal Žoldák – tajemník*

Jak sesprávně seznamovat na Expedici:

názorný příklad (korespondence)

ona: To je dárek z lásky pro Tebe!

on: A od koho?

ona: Ode mě.

on: Zas vím prd.

ona: Hledej Šmudlo!

on: No uvidíme...

ona: Zlaté prasátko?

on: Tak jinak: Novák, těší mě.

ona: Budoucí Nováková. Taky mě těší.

on: e-éé

ona: Taky si myslím.

on: tak nemysli a čih se!

ona: A jak by sis to představoval?

on: Ze předu nebo ze zadu, vo to tady neběží.

ona: Tak chtěla jsem jít na věc, ale co se potom stalo, to nebylo málo a málem mě to život stálo! Zlato, pojď na to, ať to stojí za to! ...s tím nechci nic mít!

on: :-)

ona: Nemáš, co bys dodal? Tak jinak: kde, kdy, jak, s kým, proč... Už nemůžeš, vid? Tak se podívej na nástěnkou, ale aš večer.

on: :-(((

ona: Ať žije Fí ha ba!

ona: Už se ke mě radši neblásíš? A co chudák dítě, to za to přece nemůže!

on: Když děláš draboty tak z tobo prostě nic nebude. Smůla, promarnilas jedinečnou šanci! :-)

ona: Búúú. Už mě nic nenapadá, pro Tebe je tobo škoda. Bech mě spát.

on: Ehm, ehm...

ona: To má být nějaká šifra? Promiň, ale nemůžu se udržet: VOLE!!!

on: Tak se nedrž! Já si nic nezačal!

ona: Mýdlo končí, mýdlo končí!

on: Ručník taky, ručník taky!

Mezi dvěma odhady

Během letošní expedice v Úpici se našlo i pár jednotlivců, kteří se s radostí vrhli na pozorování proměnných hvězd. Někdo může říci, že proměny jsou v celku nudná záležitost, ale to není vůbec pravda. Naopak například při zakreslování deep-sky objektů se pouze sedí a dívá nepřetržitě do dalekohledu, ale mezi dvěma odhady se dá dělat spousta věcí... a nebo se jen procházet po pozemku hvězdárny a poslouchat, co se kde děje.

Odbad : c3v1d

čas : 21:30 UT

Máme odhad. Dalekohled přenecháme dalšímu v pořadí a můžeme jít. Začneme od lesa. Nejbližší k hangáru sídlí skupina radioastronomů pod vedením Viktora Votruby. Zde je vcelku ticho, protože Kikin je zrovna v GŠ a snaží se něco vytušit ze šumu, který se chytá na anténu ze širého okolí. Moc se to nedaří. Přeci jenom, je teorie trochu jiná než praxe:-) Evik Schunova je někde úplně jinde a svoje prodloužené oko má zaměřené na střed galaxie. Honza Kotek usiluje o rekord v messierovském maratónu. No uvidíme, jak se mu to podaří. Ostatní si v celku normálně pozorují. Hned o kousek vedle je skupina Tomáše Havlíka. Tady se nic zajímavého neděje. Jen se v tichosti pozorují vzdálené mlhavé obláčky. Tomáš Kulhánek si založil svoji vlastní pozorovací skupinu o jednom členu. A jak se zdá, vcelku s přehledem zvládá její záludné otázky a všechno to ostatní...

U parkoviště se usídlili měsíčané Pavla Gabzdyla, aby měli ten nejlepší výhled na východy planet. Nyní zrovna jen tak sedí a debatují, jak by bylo krásné pozorovat Pluto a Cháron z orbitální observatoře obíhající třeba kolem Titanu. No nemuselo by to být špatné. Z tohoto místa by se daly pozorovat i nejméně struktury Saturnových prstenců.

Na lavičkách jsou dalekohledy Lukáše Krále upřeny na X Tri a všichni jeho svěřenci horlivě píší odhady a snaží se vytlačit minimum. Někteří se tak našli, že jich vytlačili i více :-)

Toto naďzení trochu kazí Jana Adamcová, která se rozhodla dnes pozorovat planety a různé jiné pohybující se bílé tečky. No, i to se občas stane.

Na zadní louce je stan. Ve stanu stůl. Na stole počítač s monitorem a u toho všeho sedí Rudolf Novák a volá na Lucku, kam má namířit dalekohled. Na dalekohledu je připevněná CCD kamera. Do CCD kamery padá světlo z hvězd. A toto světlo se přes počítač zobrazuje na monitor u kterého sedí Rudolf Novák... a tak to jde celé do kola. Skupinu astrofoto, kteří fotí ještě s klasickými přístroji si musel vzít na starost Michal Schozda. Zrovna nandávají fotografickou desku. Doufejme, že na ní něco uvidíme, jestli nepřijde pohroma v podobě bílého světla.

Je zajímavé, že tu nikdo není ze skupiny Danky Korčákové?! To je asi zase odvedla na louku před hvězdárnu, aby se konečně naučili letní souhvězdí. Snad se jí podaří nadchnout začátečníky.

Zdola se ozývají zvláštní zvuky. To bude skupina Marka Kolasy a přidružení, která toho minulou noc moc nenaspala (přesto, že bylo zataženo). Pro dnešek se tedy rozhodla válet na lehátku a pozorovat meteory. Jelikož ale nic moc nelítá, museli si k nim ještě přibrat družice. AAAAAAAAAAA zrovna jedna letí!!!!

„Vidím v orlu. Letí směrem ke Kasiopei. Má asi tak trojku.“

„Jo, už ji taky vidím. Kolik je čas?“

„21:39 UT!“

„Zapíšuji“

Co, to už je tolik? Tak to abychom si šli udělat další odhad.

Odhad : c4v1d

Čas : 21:40 UT

Tereza Šedivcová

Taková malá Úpická Blair Witch

Vše začalo třemi studenty, kteří chtěli natočit projekt do školy. Vydali se tedy do lesů plni očekávání a nadějí, že konečně uvidí pravého ducha...

Je pátek den minus jedna Expedice Úpice 00. Začínají se scházet první odvážlivci. A jak už to v Úpici bývá, prší. Co tedy dělat jiného než zasednout k televizi a podívat se na ten jejich projekt.

Ještě, že spím ve stanu s Hankou Kučákovou. Rychle běžím z přednáškově do postaveného stanu. Do cesty se mi připlétl rozkopaný hydrant – na štěstí tam bude stát už jen pár dní – a potácející se jakýsi člověk. Je to sice cesta krátká, ale ne úplně bez obav. Duchové obětí, kteří skončili své životy na místní šibenici, se totiž čas od času vracejí a pokračují v započaté práci. Dnes je pro ně velice vhodný den je nás tu málo, fouká vítr, takže šustění mezi boro-vičkami si nikdo nevšimne.

Konečně už ležím zamuchlaná ve spacáku. Hanka vedle mě si klidně podřimuje a já se o to pokusím taky. Přestává pršet, ale na tmavý stan občas ještě spadne nějaká ta kapka ze stromu nad námi, což vypadá, že se k nám chce někdo dostat. Byl to ale dost dlouhý den a tak jsem nakonec usnula taky.

Je sobota ráno a začíná expedice roku 2000. Nic, co by naznačovalo, že šibeniční duchové začali rejdít se nestalo. Dokonce ani během celých čtrnácti dnů. Až na poslední pátek....

Opět prší. (jen tak mimochodem byly jenom necelé tři pěkné noci) a nastává noc ve znamení čarodějnice z Blair.... Spousta expedičnicků jezdí v průběhu roku pozorovat sama třeba kousek za město či vesnici a tak je potřeba naučit je odolávat strachu. I když se říká, že v noci není nic, co by nebylo ve dne, těžko se to praktikuje. A teď k metodě, kterou si vymyslel Viktor Kikin.

Ta spočívá v tom, že se všichni expedičníci nejprve podívají na projekt studentů, kteří se do dneška ještě neobjevili a nikdo neví, co se s nimi vlastně stalo. A pak následuje procházka s mraky a blesky nad hlavou skrz les, kde na ně padají živé stíny v podobě vlhkých hadrů; okolo keřů, z nichž je slyšet křik mrtvých dětí – který nám poskytla Mariana v podobě šíleného řevu, když ji chtěli hodit do bazénku za její ustavičné Fíhahá; přes hřbitov, kde blesk, v podobě Codlova moderního fotoaparátu, uhodí přímo před jejich vyděšené obličejy a druhý, který zachytí jejich zděšené tváře na digitální záznam. A zde je konec.

Tedy teoreticky. Dále se už jde „jen“ přes pole zpátky na hvězdárnu.

V poli ale číhá nemilosrdná ruka Gabiho a Lenky. Takové nečekané chytnutí za Marianinu nohu je slyšet na sto honů.

Nakonec se ale všichni ve zdraví dostali zpátky a pokračovali v započaté práci nebo šli v klidu spát.

Asi se bude muset na příští rok přitvrdit. Alespoň v tom, že se bude chodit po jednom :-). Ve dvojicích si povídají vtipy a dělají si akorát tak randu ze strašidel, která se tak moc snaží navodit atmosféru lesů v okolí Blair.

Tereza Šedivcová

Jen tak

V duchu tu scénu vidím jako živou. Je asi patnáct minut před večerí (čili „té mínus patnáct“) a ke kuchyňce se nenápadně stahují první hladovci. Běžím pro ešus a lžiči a zase zpátky, cestou vyklepávám mravence. Expedičníci zatím poposedávají na lavičkách a vyčkávají, kdo první nevydrží a založí frontu. A je to tady. Kotelník nezklamal, vyráží a za ním jako na povel dalších dvacet lidí. Reaguji stejně, za tu krátkou dobu, co jsem tady, jsem se naučila jistě expediční zákony, a zaujímám místo někde uprostřed. Od bazénku se k nám nesou jakési vysoce disharmonické zvuky, jinak řečeno – někdo tam křičí, jako by ho na nože bral. Mariana je zřejmě za něco trestána nedobrovolnou koupelí ve studené vodě. Pár zvědavců opouští místo ve frontě a běží pro foťáky a kamery. Takovou příležitost pro vydařené fotečky si přece nemohou nechat ujít. Využívám toho a posouvám se blíž k okénku. Kdo dřív přijde, ten dřív... jí.

Tak tohle je jeden z mnoha zážitků, které mi utkvěly v hlavě z Expedice Úpice 2000. Nemohu tuto expu srovnávat s expedicemi minulých let, protože tahle byla má úplně první, ale nejen za sebe mohu říct, že byla skvělá a že jsme si ji teda užili.

Na hvězdárnu jsem dorazila 22. července někdy kolem tří hodin odpoledne. Měla jsem za sebou sedm hodin jízdy autobusem plus další hodinu cesty bloudění po Úpici (někteří obyvatelé tohoto malého městečka jsou poněkud dezorientovaní), byla jsem unavená, nevyspaná a chtělo se mi otočit a jet zpátky k rodné hroudě. Naštěstí jsem tak neučinila a prožila tak bezvadných čtrnáct dní, které ve všech směrech naprosto předčily mé očekávání.

Co se astronomie týče, naučila jsem se pozorovat oblohu a správně zakreslovat a popisovat objekty na ní. Jakožto člen deep-sky skupiny vedené Markem Kolasou jsem ze začátku pozorovala nějaké ty galaxie, apod., než mě zcela zaujaly dvojhvězdy. Bohužel nocí vhodných k pozorování nebylo mnoho, jak už je to na expách tradicí. Jednu noc jsem také spolu s Honzou Andílkem Dvořáčkem, Michalem Švandou a Zuzkou Kaňuchovou věnovala pozorování družic. To si prostě čtyři lidé lehnou na lehátka otočená každé na jinou stranu světovou a třeba až do čtyř hodin ráno pročesávají bystrým zrakem oblohu, zda tam neletí toužebně očekávaný kus plechu. Pokud si dobře vzpomínám, nejúspěšnější v tomto „lovu“ byla Zuzka, které také patří velký dík za to, jak nás svým zpěvem při pozorování podporovala a udržovala (hlavně mě) v bdělosti.

Obloha je ale zajímavá i ve dne a při této příležitosti bych chtěla poděkovat Petru Skřehotovi za jeho bezva přednášky, díky kterým se mi obyčejné mraky navždy přeměnily na cirry, cumuly a jiné roztodivné útvary.

Především jsem ale v Úpici poznala partu bezkonkurenčních lidí, kteří mě velmi rychle přeměnili z normálního člověka na expedičníka. Takový expedičník: (dle mých osobních zkušeností)

- málo spí, málo se myje, hodně jí a většinu dne (někdy i noci, ale to jen jisté výjimky) chodí bos.
- si neuklízí ve stanu (ani nikde jinde) a neustále tak něco hledá, často i na stromech, kam vysocí škodolibí lidé rádi věší ešusy.
- má seno všude, včetně stanu, bot a spacáku a vedoucí si ho letos do jisté míry užili i v hangáru.
- všechny nakazí přízvukem svého rodného kraje a sám naopak přejímá dialekt z opačného konce republiky. V tomto „přejímání“ je známá především výměna Praha-Ostrava (kratky zobak vs. -ej, -aj)
- zvláště vychytralý expedičník ráno vstane o dvě hodiny dřív než ostatní a pro všechny zúčastněné naškrábe brambory. Proč to? Aby je pak při obědě mohl za odměnu všechny předběhnout a oni jej za tento čin se skřípajícími zuby ani nemohli vhodit do bazénku. Z tohoto důvodu jsem v průběhu expedice brambory škrábala celkem čtyřikrát. Stojí to sice trochu přemáhání a obětování se, ale výsledek je skutečně k nezaplacení.
- expedičníci neustále vymyšlí expedičníny, např. uspořádají diskotéku přímo na náměstí, kde probíhá pout, za zajímavých a hlasitých doprovodných zvuků si protřepávají střeva na centrifuze a dalších atrakcích nebo se jdou ve tři hodiny ráno „odstředit“, vidě, Aleši, a samozřejmě se neustále navzájem lechtají a hází do bazénku. Vždycky jsem se nestačila divit, kolik pomocných rukou se najednou našlo, když se pro někoho chystala koupel. A ještě něco. Jiří, teď už to můžu prozradit, protože bazének je daleko a ty rovněž, ale za všechny „dárky“ v hangáru, jmenovitě kopa sena s muchomůrkou nebo toaletní papír a la pavučina, není zodpovědný Michal Švanda, jak sis asi do této chvíle myslel, ale já a Janička Adamcová. Velmi nás těší, že jsme nebyli nikdy dopadeny, ač jsme všechny akce prováděly statečně za bílého dne (při vyrábění pavučiny byl v hangáru dokonce přítomen jeden nejmenovaný vedoucí), naopak bylo velmi zábavné později u Žižky poslouchat, jak sis s ostatními vedoucími mamně lámal hlavu, kdo to asi udělal, svalovali jste vinu jeden na druhého... Škoda jen, že díky nepříznivým okolnostem a počasí nebylo možné provést další plánované akce. K tomu ale lze dodat jen: někdy příště.

Na začátku expedice mi někdo řekl, že do Úpice přijedeš jednou, a pak se tam musíš stále vracet. Jo, myslím, že měl pravdu.

Markéta Polášková

Astronomická báseň s vysvětlivkami

Padá hvězda, padá,¹
shoří brzy² – mladá.³
Vypaří se ve vzduchu,⁴
mám takovou předtuchu.⁵

Co bych si tak měla přát...⁶
aby mě měl někdo rád?⁷
Lepší přání asi bude,⁸
(v případě že něco zbudě),⁹
aby šutr z dálavy¹⁰
nespadl nám na hlavy.¹¹

Vysvětlivky:

1. jde o metonimické přirovnání (tj. na základě vnější podobnosti) mezi hvězdou a zářícím ionizovaným plynem vzniklým při průletu drobné částice atmosférou Země
2. pokud má částice menší hmotnost, než je určitá kritická hodnota, zanikne beze zbytku v atmosféře
3. věk je relativní
4. dobře jí tak
5. to se mi občas stává
6. pověra (tj. všeobecně rozšířený iracionální názor), že když vidíte padající hvězdu (viz 1), splní se vám jakékoli přání
7. :-)
8. po zralé logické úvaze
9. v případě, že částice bude hmotnější, než je určitá kritická hmotnost, a nezanikne v atmosféře celá
10. těleso pocházející pravděpodobně z pásu planetek mezi Marsem a Jupiterem
11. velmi nepřijemný úraz, má nepřiznivý vliv na psychiku zasažené oběti – tj. zpravidla končí smrtí

Iva Boková

Pošestě

Již pošestě jsem se vrátil do tvrdé reality. Již pošestě jsem prožil skvělých čtrnáct dní v malém městečku Úpici v podkrkonoší. Již pošestě jsem se zúčastnil Letní astronomické expedice mládeže na hvězdárně právě v Úpici. Již pošestě přemýšlím, čím bych přispěl svou troškou do Sběrače. Cestou domů jsem měl několik skvělých nápadů, ale teď si na žádný nemůžu vzpomenout. Příště se asi tužky a papíru nepustím. :-) Již pošestě...

A tak tu sedím u počítače, loupu odumřelou kůži ze svých již pomalu tradičně spálených zad, poslouchám svého oblíbeného Mika Oldfielda a promítám si ty skvělé dva týdny, které utekly neuvěřitelně rychlým způsobem, za které se stalo tolik velmi zajímavých událostí.

Nemá asi moc velký smysl rozebírat den za dnem. Od toho tu byli a jsou a budou jiní, kvalifikovanější. Mohu ale shrnout (skoro :-)) všechny nejvýznamnější okamžiky Expedice do jedné věty:

Těšení a velké přípravy... konečně odjezd... čekání v Hradci na odvoz... Jarda pořád nejede... konečně v Úpici... málo účastníků... noční stavění stanů... velmi zajímavý novotvar... Záhada Blair Witch... noční cesta a pobyt v hangáru... sobota ráno... příjezd ostatních... pohled do hlubin Země – kopání hydrantu... snaha o zapálení mokrého dřeva... táborák skutečně hořet nebude... neděle... představení a úvodní session... hra na volejbal a brambory (kobzole)... Danka a já dostáváme začátečníky... první výlety do polí za souhvězdími – neúspěšně, vždycky se zatáhne... déšť ve spacáku – bezesná noc... úterý večer – konečně jasno... romantika s jablky a souhvězdími... první kreslení deep-sky... seskupení Jupitera, Saturnu, Měsíce a Plejád... spím na silnici... až do mrtva ve Velké kopuli... příš a příš... všude voda, zase moko ve spacáku... kreslíme Slunce... hrajeme volejbal... celkově druzí, Zrůdy první... hledáme 17 hodin starý Měsíc – nevidíme nic... dvojnásobná reklama na Klef... neděle – výlet... ranní zmatky... pár zajímavých momentů při jízdě autem... perfektní skály na Ostaši... Jitčina zlomená noha... cesta do nemocnice... neděle večer... výprava s CDžy za spektry... (všechny hospody už mají zavřeno)... po návratu čistá obloha... půlnočka prokoukána na střechě hvězdárny... Mléčná dráha zapadá za obzor, zářící oblak ve Střelci... mhv -> 7,0... úpické efekty – mlha z údolí... ve Velké kopuli je už slušná výstavka kreseb Slunce... Danka vede kreslení v Bečváři... pondělí večer – nádherně... pozoruje se skupinou meřásky... najdou se i astronomové, které meřásky nebaví... po půlnoce půlka skupiny spí... s Dankou jedeme skoro do rána... zpracování pozorování ještě zajímavější... přes den nádherně jasno, Slunce praží = spálená záda... hledáme na denním nebi Venuši přes pohod dalekohledu – samozřejmě neúspěšně... úterý večer – opět nádherně... zpravožujeme družicovou pozorovací skupinu... spousta zajímavých myšlenek... „Každý nějak pomáhá – ten drží binar, ten stativ, ten hubu...“... družice se nedají rozumně zpracovat... intenzivně kreslíme Slunce... úspěšný úprk před bazénkem na kopuli :-)... jasné noci už nejsou a asi nikdy nebudou... a je to tady – už letím do bazénku – to to ale trvalo!... „Splést se může každý“, řekl ježek a slezl z kaktusu.“ ... balón nestartuje... závěrečné posezení – máme synoptickou mapu Slunce... pátek večer – poslední noc... soukromá nečekaná bojovka... všechno se v dobré obrátilo... balón rozhodně nepoletí... hledání věcí po celém hangáru – balení... hromadné loučení... smutná cesta domů.

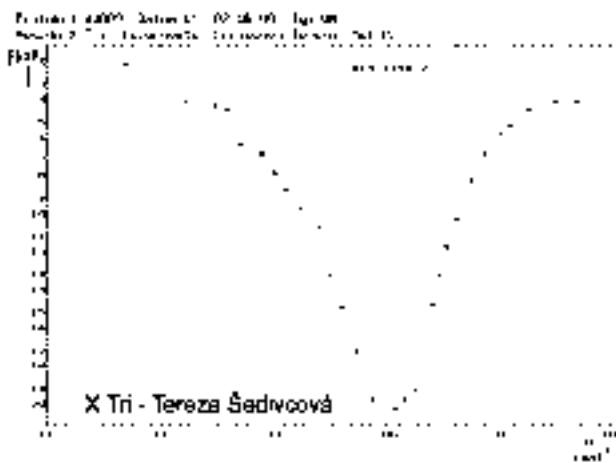
Myslím, že můžu mluvit za spoustu z nás „služebně starších“ – Expedici již prostě potřebujeme k pouhému přežití. Vynechat Expedici znamená ochudit tělo i duši o zážitky astronomické i neastronomické a pomalou a bolestnou smrt. Takže pevně doufám, že se s většinou z vás uvidím zase nejpozději za rok.

Michal Švanda

Proměňáři, jejich sympatizanti a ti ostatní

Tak by se dal nazvat kolektiv lidí, v jejichž okruhu jsem se pohyboval po většinu letošní expedice. Jako obvykle se totiž vyskytly dvě skupiny lidí (pardon, expedičnicků) – jedni, kteří alespoň jednou dvakrát za expedici nemají nic proti tomu, zkusit si napozorovat nějakou tu proměnnou hvězdu, nebo tak dokonce činí s neskrývaným nadšením, a druzí, kteří vůči uvedeně činnosti projevují povětšinou iracionální odpor až bázeň, tzv. proměnkofóbie. Chci ovšem zdůraznit, že vůči této početné druhé skupině necítím žádný hněv či dokonce opovržení, zkrátka každý jsme nějaký. Já třeba zase nesnáším rajčata, někdo holt nemá rád proměnky.

Byl jsem vedoucím skupiny, do které se neoficiálně sdružila většina těch prvních. Byli to zejména Honza Přšala a Matěj Kasper, kdo se vrhl na proměnky hned jak to bylo možné, dále mezi sympatizanty bych zařadil Oldu Myslivce a Petra Štastného, kteří se coby začínající pozorovatelé pilně věnovali prohlídce toho nejjasnějšího a nejhezčího, co nám obloha nabízí. Rozhodně pak nesmím zapomenout na zkušenou pozorovatelku Janu Adamcovou, která

pokračovala ve své prohlídce zejména deep-sky objektů. Občas se k nám přidružili také proměňáři založení členové jiných skupin, neaktivněji asi Tereza Šedivcová, Mariana Zárubová, Jakub Müller a další.

Učinili jsme společně několik pokusů o pozorování „nestálé“ i ostatních objektů, ale mraky a mlha byly většinou proti, a tak moje z internetu pracně stahované a někdy i přímo vyráběné mapky přišly většinou vničeč (odbočka – pokud jste někdo udělali aspoň nějaký odhad delty Cephei, tak mi ho prosím pošlete). Během jediné (téměř) kompletní jasné noci jsme pak přece jen napozorovali asi nejhezčí zákrytovou dvojhvězdu – X Trianguli. Tahle potvůrka se v maximum tváří jako neškodná hvězdička, kterou bez problému uvidíte v triedru (8,55 mag), ovšem když přijde její čas, zeslábně během pouhých dvou hodin tak, že ji za horších podmínek máte problém spatřit i v Sometu – dosáhne 11,27 mag. a mění se tak skoro před očima! Příkladám pár výsledných světelných křivek, které jsem vystrachal v temných zákoutích svých disket. Minimum mělo podle předpovědi nastat ve 23:56 UT 1. srpna, a naše výsledky se neliší o víc než pár minut.

Tolik tedy o výsledcích naší práce. Na tomto místě také bývá dobrým zvykem zanádat si na počasí a peprným výrazem odhodnotit matku přírodu, a ani já si toto drobné zadostiučnění neodpustím. Nebudu ovšem vulgární, a tak jen suše konstatuji, že počasí nás letos opět pěkně vyšplouchlo, aneb slovníkem České sody – „byl to hnus“. Nevěřím ovšem na nějakou vyšší moc, a tak považuji za hloupou náhodu, že zatímco expedice prvé poloviny 90. let byly jasné, od doby mé první účasti je již šestým rokem za sebou expedice téměř stále oblačná. Jen náhoda jistě způsobila také to, že kdykoli jsem letos strávil nejmíň hodinu jasného večera pracným sháněním, tiskem a kopírováním proměňářské mapky, po vítězoslavném východu z budovy bylo už zataženo a někdy i přšelo. A vůbec fakt, že kdykoli se pokouším pozorovat nějaký výjimečný nebeský úkaz, zabráni mi v tom nějaké absurdní a někdy bohužel až tragické okolnosti – zamčené dveře fakulty před zákrytem Aldebaranu, zklamané opuštění pozorovacího stanoviště 15 min před polární září, přesun z Prahy do Ostravy za lepším počasím na Leonidy (hádejte kde bylo jasno a kde sněžilo), autohavárie dvě hodiny před zatměním Slunce na jihu Maďarska apod. – tak tohle všechno je také nepochybně dílem nějaké nešťastné statistické fluktuace. Ách jo... Ale alespoň co se expedice týče, ze statistiky (viz <http://www-troja.fjfi.cvut.cz/~lkral/oblacnost/>) vyplývá, že špatné počasí zřejmě přichází periodicky vždy několik let po sobě a my se teď možná nacházíme na

konci jednoho takového oblačného období. Doufejme tedy, že příští expedice budou už zase o něco jasnější, a to nezávisle na mé přítomnosti. I když, znáte statistiky...

I přes to zatracené počasí mám ale z letošní expy velmi dobrý dojem. Zřejmě se nám letos podařilo zájemcům včas vysvětlit, že se jedná o především pozorovací akci, a ne jen o cyklus zajímavých přednášek, a tak se do Úpice sjeli lidé, které nebylo třeba nutit koukat do dalekohledu nebo zapsat si něco do deníku, naopak to dělali s radostí a stejně aktivně navštěvovali i přednášky. Doufám že jim to vydrží a vzejde z nich mnoho stálých astronomických nadšenců (a snad i pár skutečně aktivních pozorovatelů), a že se tedy s vámi všemi uvidím zase za rok.

Lukáš Král

Vánoční ohlédnutí

Je dvacátého čtvrtého prosince a zatímco vy asi právě děláte věci, které já budu později, sedím na brněnské hvězdárně a píšu tento příspěvek. Na stole se mi louhuje černý sypaný čaj v bambusovém sítku a za zády se pozvolna pálí vonná tyčinka omamující můj nos exotickou vůní východu a já jsem dostal konečně chuť napsat článek do plátku, který nám bude v budoucnu sloužit jako památníček čtrnácti letních dnů, jež jsme spolu prožili.

Ne, že bych dřív neměl čas – psát jsem začal už krátce po skončení Expedice, ale nějak to ze mě nešlo. Původně jsem si myslel, že to je možná tím, že už jsem se prostě vypsal ze všech zážitků, které mohou člověka na úpické hvězdárně potkat. Nebylo by se co divit, vždyť letos to byla moje osmá expedice, ale tím to není.

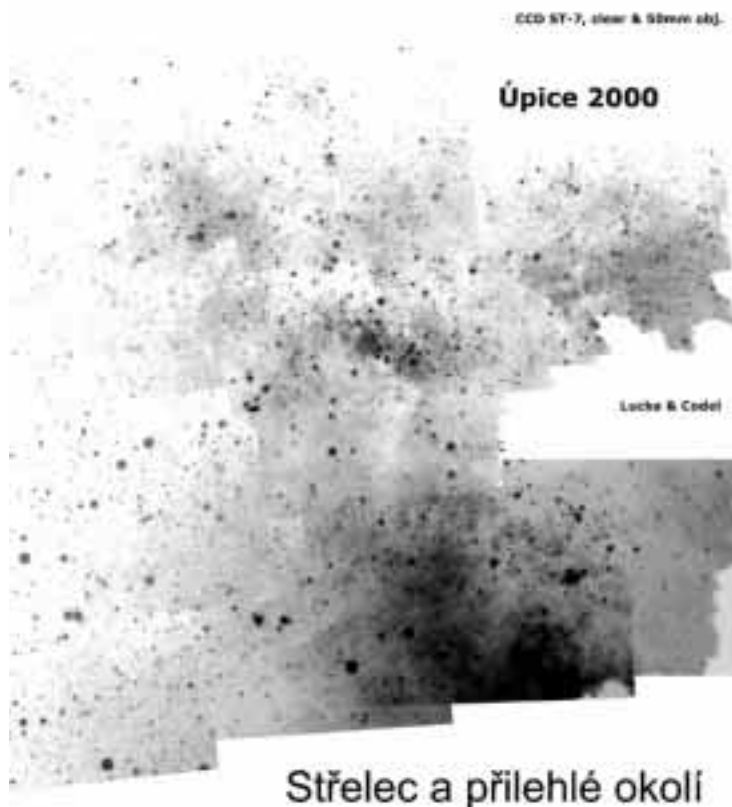
Teprve dnes, když jsem jel vyhřátou tramvaj číslo tři a sledoval mrazem ztvrdlou krajinu kolem přehrady (tam nyní bydlíme) jsem uvnitř dozrál, abych mohl později zasednou k počítači a popsat vám expedici svými očima. Od toho přece sběračka je. Možná je to tím, že dnes je velmi příjemné odpoledne, protože nikdo nikam nespěchá a já se dobře vyspal po včerejším náročném pozorování. Ať už to je jak chce, naplnila mě velmi příjemná vyrovnanost a tak tedy posudte, zda se nám na expedici podařilo něco udělat, nebo alespoň jen vyzkoušet. I když jsem ještě neviděl články ostatních, nebudu psát o jídle a jasných nocích. Nechci být špatným prorokem, ale každý rok se sejde minimálně polovina příspěvků zmiňujících obě. Proto se rovnou vrhnu na popis naší činnosti.

S Luckou jsme se věnovali převážně pozorování s ostravskou CCD kamerou, laskavě zapůjčenou Tomášem Havlíkem (a Tomášem Gráfem). Je to levnější varianta kamery co máme v Brně, ale pro většinu našich činností stačila s nadhledem. Vyrábí ji firma Satna Barbara, jedná se o model ST-7 a pokud jste ji nikdy neviděli, požádejte v Úpici Libora Vyskočila, on tam má také jednu a určitě vám ji rád ukáže. Ke kameře byla ještě otočná sada filtrů (tzv. karusel) a několik objektivů, ve všech případech naprosto běžných, které znáte z fotoaparátů používaných ve dne i v noci. Protože vím, jak to v Úpici chodí, přivezl jsem si z domu osobní počítač Cyrix 233 Mhz, používaný jinak převážně jako psací stroj u nás doma. (Prodal jsem ho teprve před týdnem, ale už je mi po něm smutno :). Marcel nás nechal usadit u montáže z dědicví vyhořelé hvězdárničky v Jaroměři a jinak asi nejdokonalejší technice na úpickém pozemku. No dobře, trochu jsem si zapřeháněl, ale jen trochu. (A hrozně mě to mrzí!). Zbytek už asi víte všichni, protože to se přehlédnout nedalo. Naše miniskupina se usadila v zeleném stanu před Leonovým domkem a po nocích jsme vás možná tu a tam vyrušili problesknutím monitoru nebo nějakou tou hádkou při práci. Naše CCD skupina tak slavnostně počala svoji existenci na letní expedici v létě roku 2000 v rámci skupiny astrofotografické, nebo chcete-li přístrojové. No prostě takové, která potřebuje ke zkoumání všehomíra ještě něco víc, než jen oko a dalekohled.

I když během roku trávím stovky hodin pozorováním proměnných hvězd CCD kamerou, díky technické dokonalosti našeho systému už ani nemusím chodit pod hvězdnou oblohu a prožívám tak bezesné noci před monitorem počítače, kde se mi pomalu, tak jak právě přibývá, vykresluje světelná křivka hvězdy, kterou zrovna snímám. I když si možná někteří z vás myslí, že to už přece není žádná astronomie, opak je pravdou. Přestože nyní s láskou vzpomínám

nám na chvíle, kdy jsme s Honzou Jančou pod vedením Jeníka Hollana, Tomáše Rezka, Leoše Ondry nebo Jirky Duška zkoumali přesvětlenou oblohu nad Brnem různými dalekohledy a prožívali to, co asi každý novic pozorovatelské astronomie. Darma o tom mluvit, ti noví z vás to v létě zažili také a ti starší si na to jistě vzpomenou, protože na to se už zapomenout nedá. I když dodnes hodně známých spolupozorovatelů zanesl osud na různá místa, určitě bychom si měli o čem povídat, kdybychom se sešli. Po jistém čase ale dojdete určitého naplnění a buď se vrhnete na nějaký systematický pozorovací program, nebo vás to pomalu přestane bavit a na oblohu se budete koukat jen občas, jako tzv. víkendový astronom.

Proto jsem se dobrovolně a s největším zaujetím vrhl na pozorování křemíkovým okem kamery a trávil dlouhé chvíle louskáním článků v angličtině, protože mateřštinou toho ke čtení moc nebylo. Metodou pokus/omyl, ale i systematickým zlepšováním vědomostí jsem se dostal do stavu, kdy docela dobře rozumím tomu, co z kamery proudí na disk počítače a vesměs si vím rady, co dělat. I když bych si možná mohl myslet, že jsem se opět pomalu nasýtil, není

Na snímku je pěkně vidět, jak nám zapadala obloha za stromy. Díky tomu je totiž v horní polovině vidět mezera mezi vrstvou lesa na louce – zamyslete se, jak asi vznikla, musíte si ale umět představit, jak se vůči stromům hvězdy pohybovaly. Snadné, ovšem...

tomu tak. Předě mnou je mnohem náročnější ale i zajímavější práce – studium toho, co s daty. Takže se nebojím, že bych se stal vikendovým CCD pozorovatelem, ani jako vy se nemusíte bát, že vaše případná pozorování vás jednou omrzí. Pokud to tedy myslíte s astronomií vážně.

Přesto, že bych o sobě mohl tvrdit, že už jsem zkušený pozorovatel, nedělám to, už jen proto, co jsem si zakusil letos v Úpici. Pokud jste to ještě nevzdali, čtěte dál.

Když jsme dali dohromady celý systém čítající složky vyjmenované dříve, pochopitelně to vůbec nefungovalo. Napoprvé jsme vzali ten největší teleobjektiv a proto bylo zorné pole příliš malé, nedařilo se nám je zorientovat s dalekohledem a i když bychom asi mohli snímat až třicet sekund (čili dělat fotometrii hvězd kolem jedenácté magnitudy), nebylo možné s touto konfigurací nějakou najít. Nezbylo nám, než změnit objektiv a rovnou jsme zvolili ten nejmenší, obyčejný „základák“, který je na každém starším fotoaparátu. (Přesvědčil jsem Lucku, že ten z jejího je nejlepší a že ona se bez focení jistě obejde :). A tak jsem měl kameru tak, jak jsem si ji v Brně představoval. Pod tmavou oblohou na úpatí Krkonoš a s malinkým objektivem, zobrazujícím na čipu kamery velikánské zorné pole, jeho velikost ve stupních byla srovnatelná s velikostí pole na dalekohledu v Brně, vyjádřeného ale v úhlových minutách. To, na co v Brně nejsou podmínky a čas mělo být přesně náplní čtrnácti dnů v Úpici. Hraní si s kamerou v co možná nejjednodušších podmínkách. Hurá!

Příroda nám ale vykompenzovala nadšení několika rány pod pás. Samozřejmě to bylo počasí, takže celkem jsme pozorovali tři nebo čtyři noci, ještě k tomu ne celé. Pochopitelně jsme měli problémy s počítačem, který sice přes rok neprovedl jedinou záškodárnu, ale tady se totálně rozsypl a tak jsme museli odjet do Hradce pro rámeček na ZIP mechaniku z mého „office“ PC a data přenášet přímo v mechanice (a na médium samozřejmě). Přesto se nám podařilo pořídit několik zajímavých snímků.

Poté, co jsme zaměřili kameru a dalekohled přibližně směrem k Altairu, nestačili jsme se divit. Nějak jsme neodhadli jak velké asi bude zorné pole a tak nás ani ve snu nenapadlo, že ta jasná hvězda asi uprostřed je Altair, dvě poblíž pak nic jiného než gama a beta Orla – zjistili jsme to tak, že tmavý flek (jež jsem automaticky pokládal za špínu na krycím skličku a začal nadávat) nám nápadně připomněl tmavé mlhoviny o kterých povídal v rámci svého „oko o“ Jiřík – temnotemně Barnard 142 a 143. Pocit, který jsme prožívali se jen těžko popisuje, protože když najednou vidíte ten velký kus Mléčné dráhy na monitoru 10x lépe než okem o kus vedle, máte pocit jako by vám nasadili brýle a vesmír se najednou tisíckrát změnil. Jistě tak pochopíte, že nadále jsme se věnovali víceméně snímání velkých kusů nacházejících se poblíž galaktického rovníku, kumulujících se nejvíce poblíž Štřelce, Štíra a jiných méně či více známých kusů letní oblohy. Snažili jsme se o sestavení co největších kusů oblohy stylem vytváření mozaiky.

Narazili jsme pochopitelně na několik problémů. Snímáte-li poblíž rovníku, dostanete jiný výsledek, než snímáte-li u pólu. Mám na mysli pravouhlé snímky zachycující zakřivenou oblohu v nezakřivených souřadnicích čipu. Tedy chcete-li složit vícero snímků poblíž pólu zjistíte, že je musíte vůči sobě nejen posunovat, ale i natáčet a nepodaří se vám nikdy poskládat přesnou mapu (velkou „fotografii“) bez dodatečných úprav snímků, deformujících pravouhlé souřadnice nějakou vhodnou projekcí. Naštěstí se dá celkem jednoduše docílit alespoň přibližného výsledku deformací pomocí programu Adobe Photoshop, kde si jednotlivé snímky otevřete dohromady, naházíte je na jednu velkou plochu a posunujete jedním po druhém tak, aby se vám na sebe pěkně trefily.

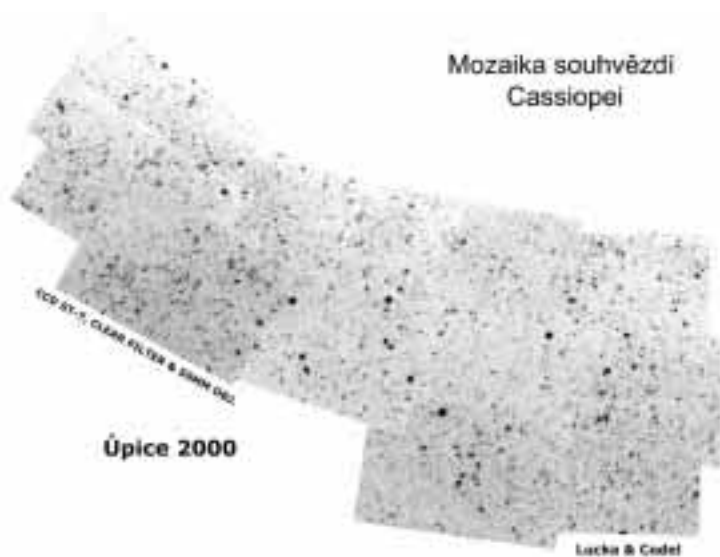
Poblíž rovníku nemusíte krom posunů dělat (do určité velikosti celkového pole) nic dalšího, budete-li chtít takto seskládat například souhvězdí Kasiopěji (jako my), musíte začít jednotlivé snímky také rotovat. A pokud byste chtěli docílit maximální dokonalosti, ještě by bylo nutné některé různě natahovat po rotaci tak, aby na sebe sedly i hodně vzdálené, ale překrývající se části oblohy.

Že to není jednoduše? No zkuste si to, máte-li alespoň trochu slušné PC s nějakou tou pamětí a diskem, není to nemožné. (Nemáte-li zrovna Photoshop a nechce-li se vám jej krást, můžete to dělat třeba také v Gimpu, což je taková free verze velmi výkonného bitmapového editoru, k dostání je pro Windows i Linux). Jaké je tedy poučení?

Nechte takové projekty širokoúhlým fotografickým kamerám. Pokud si totiž spočítáte čas, který vám všechny operace zaberou, dostanete mnohonásobně delší dobu mezi pozorováním a získáním výsledku, než v případě klasické fotografie. Nicméně menší kousky nebe s velkým dosahem (v magnitudách) a dobrým rozlišením stojí za to. Vřele vám takové experimentování doporučuji.

Dalším úkolem, který jsme si předsévzali, bylo pozorování proměnné hvězdy. Protože už ani nespočítám napozorované světelné křivky s kamerou, myslel jsem, že to bude velmi jednoduché. Samozřejmě, že nikoli. Stelární fotometrie pomocí CCD kamer se dělá dvojnásobem. Buď měříte jasnosti hvězd na snímku ve zvolených clonkách tak, že výsledek navazujete na mezinárodní fotometrický systém, nebo prostě určujete rozdíl detekovaného světla mezi hvězdami na snímku a dostanete tak relativní instrumentální hvězdnou velikost, v podstatě nepřeveditelnou na nějaký standardní systém. (Leda by se v poli nacházela standardní hvězda, nebo vaše pozorování ve filtru byste později vztáhli vůči nějaké hvězdičce, později proměřené a prozkoumané tak, že by bylo jisté, že se její jasnost v čase nemění). O tom, jak se určuje hvězdná velikost (jasnost, intenzita...) hvězdy na snímku se nebudu rozepisovat, považuji to sice za velmi zajímavý úkol, nicméně trochu technický pro tyto stránky. V našem konkrétním případě jsme se rozhodli pozorovat zákrytovou proměnnou (pro její velké změny) X Tri společně se skupinkou vizuálních pozorovatelů, vedenou Lukášem Králem. (Který má s vizuálními pozorováními velké zkušenosti, takže se mu dá věřit :)

Jaké bylo překvapení všech, když jsme jim ukázali naši nepěknou křivku, získanou sice „dokonalým“ detektorem, zato však mnohem skromnějším postupem, než by bylo nutné. Protože se křivky možná někde objeví, nebo jste je mohli vidět na expedici, povíme si nyní, proč naše měření dopadlo tak, jak dopadlo.

Při skládání už jsme museli jednotlivé snímky otáčet tak, aby padly jeden na druhý. V textu najdete důvod. Nejlepší hvězdy jsou někde mezi jedenácti a dvanácti magnitudami, budete-li pečlivě kontrolovat snímky (brzo na webu) s nějakým atlasem, najdete celou řadu deep-sky objektů. Doufáme, že se nám podaří přivřít nějaké výsledky také na stránky APO nebo někde podobně.

Podmínkou nutnou k získání dobré fotometrie, je tzv. poměr signál/šum. Tedy chcete-li měřit jasnost hvězdy, musí se vám naexponovat dostatečné množství nábojů (v našem případě elektronů uvolněných z materiálu čipu dopadajícím zářením). Toto kritérium platí pro veškerá měření jasnosti – ne jen CCD pozorování. Proměnná X Tri je v maximu sice docela nápadná, v maximum má asi osm a půl magnitudy, během relativně krátké doby se ale výrazně zeslabí – v minimum je taktak viditelná velkým Sometem (je slabší než jedenáct magnitud!). Nápadné minimum svědčí o tom, že systém je asi tvořen dvěma složkami s různými povrchovými teplotami.

Prohlídka generálního katalogu proměnných hvězd nám navíc prozradí, že perioda změny jasnosti je blízká jednomu dni, sekundární minimum je jen málo nápadné (asi půl magnitudy), z dalších pozorování (analýza fázové světelné křivky a spektrálních pozorování radiálních rychlostí) bychom se mohli dopídit toho se jedná o polooddělený systém – jedna složka už vyplňuje svůj Rocheův prostor (daný hmotností složek) a tak je možné, že dříve nebo později se bude její látka nucena vydat známým libračním bodem L1 do sféry vlivu druhé složky.

Nebo už se vydal a my to můžeme pozorovat třeba tak, že se mění orbitální perioda systému. Kdo ví, nezkoumal jsem ji nijak podrobně, jen se snažím ukázat, že se jedná o docela zajímavou hvězdu a zákryt, který pozorujeme je mocná zbraň pro každého, kdo chce dobít přírodou přísně střežené tajemství toho, jak to v tomto koutě vesmíru vypadá. Vratíme-li se k našemu pozorování – poměr signálu k šumu (ten získáme z měření oblohy, tam kde není žádná hvězda a množství vázaného náboje v takovém místě tedy určuje šumění nejen oblohy, ale i detektoru, nejbližšího okolí dalekohledu a dalších zdrojů nepřesností v našem měření).

V maximum jasnosti je hvězda celkem nápadná i pro náš malý objektiv (no na triedr to sice není, ale co není v apertuře objektivu, to je v kvantové účinnosti křemíkového čipu) a tak je určování její jasnosti celkem snadné, horší to je v minimum, to skoro zmizí. Jak se tomu bránit? No třeba tak, že se prodlouží expoziční doba snímků. Tím sice dostaneme lepší SNR (signal to noise ratio, tedy náš poměr signál/šum), ale časové rozlišení na světelné křivce je menší a přesnost určení okamžiku jasnosti se tak snižuje – do měření veličiny (okamžik minima) vnáším šum tím, že zpřesňujeme určování bodů grafu. Ta příroda si s námi pěkně zahrává.)

Nebudu to napínat, abyste dostali dobrý výsledek, musíte mít vhodné počáteční podmínky. Ty v tomto případě nebyly – navíc se nám přilepily díky malému uhlovému rozlišení příliš blízko k proměnné další hvězdy a tak jsme vlastně měřili v minimum jasnost vyplývající z jejich přítomnosti, ne slabost (jasnost v minimum) proměnné. Závěr? V tomto případě je rozhodně přesnější pozorování několika vizuálních pozorovatelů, kteří si nevymýšlí, než takové výsledky získané kamerou.

Ze dvou úloh nám kupodivu vyšel zajímavý výsledek. Pozorování CCD kamerou je méně přesné než pozorování pouhým okem? Kde se stala chyba? Co to tam ten Novák se Sixtovou vlastně dělali? Doufám, že Lucka se naučila zacházet se zařízením, které dnes docela úspěšně ovládá amatérskou, ale i profesionální astronomii. Také doufám, že poznala, že to není žádná sranda a že pokud to člověk myslí vážně, čeká ho spousta učení ale také spousta nevšedních zážitků a nových informací.

Pokud se jednou prokoušete tím, jak určit FWHM profilu hvězdy, jak se určují PSF profily při fotometrii slabých objektů, jak se dělá medián temných snímků nezbytných k potlačení šumů, proč musíme uvažovat heliocentrickou korekci při skládání mnoha pozorování, proč je nutné používat PDM algoritmy při hledání periodických dějů pilotických změn místo Fourierovských transformací, naučíte-li se programovat a prezentovat své výsledky, dostane pro vás možná astronomie úplně nový rozměr. Přestože už to není takové, jako bylo první koukání na Jupiter velkým dalekohledem, nebo i Plejády nad lesem, když jsem je ještě považoval za Malý vůz (protože byly malé – já taky), je to také krásné a když už nic, naučíte se brát nějakou činnost vážně a i to se neztratí.

Celé toto sáhodlouhé povídání jsem sem psal proto, že poprvé od expedice mi je dnes stejně dobře, jako mi bylo letos v létě v Úpici. Skutečný důvod toho, proč to na mě sedlo zrovna dnes, neznám. Možná je to tím, že za chvíli se zvednu a půjdu domů na kapra s bramborovým salátem, dám mámě, bratrovi a otcímovi dárky, které jsem letos vážně

pořizoval proto, že jsem chtěl udělat radost a ne proto, že jsou Vánoce a že ten nejhezčí štědrý večer pro mě nastal už v pátek, kdy jsme si udělali Vánoce v malém s Luckou. Možná i proto, že na dnešní noc si pro nás nachystala obloha pěkný dárek v podobě zákrty jakési hvězdičky planetkou a já jsem mírně vzrušený, zda to vyjde, protože je tam náznak vyjasnění.

Letos jsem na expedici poznal několik nováčků, kteří jsou astronomií také tak posedlí a kteří se i účastní akcí konaných přes rok, jezdí pozorovat, píší články do časopisů, nebo na stránky našich webových doupat. Je to myslím po dlouhé době zase parta lidí, kteří jezdí do Úpice kvůli vesmíru a to mi dělá dobře. Proto také doufám, že příští rok se pod úpickou oblohou sejdem a u kamery se třeba vystřídá víc zájemců než tentokrát. Protože někteří z vás už o to možná zájem projeví, připravím naše snímky popisované v tomto článku na stránky expedice tak, abyste si je mohli stáhnout a sami si podle přiložených návodů vyzkoušeli, co s nimi dělat. A v létě si pak můžete udělat vlastní a napsat o tom příště místo mě. Protože jestli mě dnes někdo (hlad) nezastaví, přejde můj plánovaný odstavec textu plynule v dalšího sběrače a nezůstane na vás místo.

Astronomii zdar, vám všem hezké počasí a nám všem pohodovou expedici, která nás snad zase potká.

Rudolf Novák za sebe a Lucii Sixtovou

Co se děje v trávě aneb den expedičníka

Nevýrazná osoba okolo se plíží, raději se neďveje, jako zombie vzhlíží.

Když nespěchá, neutíká, zachytí ji kamera Jardíka.

Noha nohu mívá s nepřítomným výrazem, kyselý obličej s kruhy pod nosem.

Pardon, pod očima.

Náhle se však probudí, když se na snídani zazvoní.

Hlad nad zombie zvitězí, ke okénku hned běží.

Paní Samková nás nakrmí, až budeme k prasknutí.

Po mohutné snídani, následuje děláni.

Celá řada přednášek, zápisů, zpracování, celý den nás od nudy chrání.

Oběd přijde nečekaně, mohutný je jak snídane.

Však větší fronta se tu vine, dlouhá skoro jak zeď v Číně.

Paní Samková nás nakrmí, až budeme k prasknutí.

Po obědě volejbal si zahrát poběžíme, nebo místní „poštu“ navštívíme.

Dále se hází do bazénku, stříká pistolkami, všude voda, za chvíli nikdo suchý není.

Čas se tady nevěče, za chvíli je večere.

Za zvuku rezavého gongu, uvidíte tam tu frontu.

Paní Samková nás nakrmí, až budeme k prasknutí.

Po večeri se na nás chystá, přednáška zvaného hosta.

Po přednášce jestli jasno je, každý somet vytahuje.

Svítil se červeným světlem a nastává pozorování, hledání nejen deep-sky a zakreslování.

Chvilku klidu od Duška, dopřeje nám půlnočka.

Expedičníci se sbíhají z neznáma, frontu však nevidíte, protože je tma.

Paní Samková nás nakrmí, až budeme k prasknutí.
Každý si svůj nočník chrání, dále pokračuje v pozorování.
Další tři hodiny pozorování stačí, do stanu se expedičník těžce vláčí.
Pro dnešek je vše hotovo, zítra to začne nanovo.

Hanka Kučáková

Vzhůru na hříby!

Letos na Expedici vznikla vedle jiných skupin také Akční houbařská. Vznikla neplánovaně, ze dne na den. Ne, že by přímo souvisela s hlavním programem – astronomií, záluďné počasí přálo více hříbům a houbám než bezoblačné obloze. Jinak řečeno, z hlediska pozorování bylo počasí na houby.

O jejich dodatku svědčily i borovičky: rostla zde malá bedla, suchohříby, muchomůrky červené (ty i u kuchyňky), podpapírky a možná i další. Kdo někdy dobýval volejbalový míč z boroviček, určitě na nějakou tu houbu narazil. Ještě k tomu počasí; příště bude muset Jirka Dušek připsat do nutného a povinného vybavení expedičníka vedle spacáku a ešusu i sbalené pěkné počasí...

V pátek ráno, okolo 5:45 (To snad není možné, expedičník vstává tak brzo? Vždyť je to obvykle „hluboká půlnoc“!) se začali první lovci hub probouzet, zbývalo pak vzbudit ostatní, ještě spící v hangáru. Jelo nás celkem šest, o něco méně, než jsme se den předtím domluvili. Po šesté vyrazily dvě auta do přilehlého okolí. Posádku jednoho tvořili: pilot Leon, Pepa a Lukáš, ve druhém s pilotem Viktorem Zuzka a já. Cestou jsme si vyhlíželi lesíky, kde by mohly hříby pravděpodobně růst.

Čekal nás první les. Začali jsme hledat nejprve hříby, pak se to zvrtilo, hledali jsme se navzájem. Po nějaké době jsme se našli...

Prošli jsme postupně několik lesků, u jednoho nějak zvláště vyhlížejícího stálo několik aut... Tak jsme zaparkovali taky. Asi byste řekli, že tu nic nenajdeme, že je to tu všechno vysbírané. Omyl! Na tomto místě byla „sklizena“ největší část úlovku -- úplně na kraji lesíka, podél cesty.

Expedičníci však mají vycvičený zrak, hříbečky se neschovaly ani v hustém lesním porostu. Některé hříby byly opravdu kapitální úlovky. Byly i lesíky bez hub, zato plné borůvek. Lesem místy prosvítaly paprsky Slunce a vznikal Tyndallův jev.

Zpět jsme přijeli akorát na snídani. A co nasbírané hříby? Čekalo je čištění a mytí, nakonec krájení... Jak někdo poznamenal, manufaktura. O další zpracování se už postarala paní Samková. Večere: Podávají se s chlupatými knedlíky (na Moravě se tomu říká šišky, ale šišky s houbami -- to z ní jako pro veverku, často zmiňovaného dřevokocúra).

Nevím, co si kdo z lesa kromě hříbů odvezl, já dvě klíšťata, pořádný šťápanec jako dárek od lesního hmyzu a sněhově bílý křemen, který společně s dalšími na tmavé lesní půdě zářil jako jasné hvězdy na noční obloze. Lovu hub a astronomii zdar!

Hanka Kučáková

Historicky první oficiálně vyhlášený poexpediční sraz

Byl to nápad Oldy Myslivce, s kterým jsem už v první chvíli souhlasil, že založíme na Mageu auditorium expedičníků, kde bychom spolu mohli nadále velmi aktivně udržovat veškeré styky (no dobře, veškeré ne, ale alespoň ty komunikační). Slovo dalo slovo a již několik dní po oficiálním konci Expedice auditorium existovalo. Sice jen s velmi malou účastí a po pár dnech ho nějaké individuuum smazalo, nicméně bylo vytvořeno nové a to se drží dodnes.

Netrvalo dlouho a právě přes zmíněné auditorium jsme začali plánovat oficiální poexpediční sraz v matičce Praze. Pár zájemců se našlo, takže jsem se rozhodl popsat tuto velmi pozitivní akci ze svého pohledu.

Stručné záznamy ze soboty a neděle 2. a 3. září 2000

- 07:00 probouzím se a vidím, že do práce zatím nepůjdu, protože se honí po obloze mraky. Takže ještě hodinka spánku.
- 08:05 opětovné probuzení, do práce stejně nejdu, ale rozhodl jsem se udělat po týdnu takové nechutnosti, jako je mytí nádobí a praní ponožek. Nicméně myšlenky mám už jen na to, jak vyrazím do Prahy za svými přáteli a jak si konečně zase popovídáme naživo a nejen po ICQ.
- 11:42 vyrazím pěšky do Senohrab na vlak na Prahu. Včera jsem totiž velmi nepříjemně zjistil, že dostat se z Ondřejova v sobotu do Prahy není až tak jednoduché, jinými slovy že autobusy nejezdí kromě jednoho ranního žádně a že mi zbývají dvě možnosti, jak se dostat do hlavního města – vlak ze Senohrab, což je celých 6 km od Ondřejova a žádný spoj tam opět nejezdí, nebo stopem. Druhou možnost jsem po negativních zkušenostech s autostopem ve středních Čechách okamžitě zavrhl s tím, že bych musel býval vyrazit už v pátek, abych vlastně pěšky do té Prahy došel. Takže na vlak. Již po dvou kilometrech moje zlenivělé svaly usoudily, že to nebyl vůbec ten nejlepší nápad, ale nenechal jsem se jimi zlámat.
- 12:35 v rekordním čase dorážím na nádraží v Senohrabech. V pulhodinovém předstihu před plánem! To jsem samozřejmě ještě nevěděl, že bude mít vlak zpoždění, což by mě vlastně ani nemělo překvapovat.
- 13:20 „Opožděný zastávkový osobní vlak, pravidelný příjezd třináct-hodin-šest-minut přijede na třetí kolej...“. Vyložené miluju podobná hlášení. Zvláště srovnám-li uvedený časový údaj s pohledem na vlastní nebo i nádražní hodiny. Ale to teď neřešme, hlavní je, že moje šance na příjezd do Prahy prudce vzrostly.
- 14:05 vlak přijíždí na Hlavní nádraží a první co dělám, je přisednutí na metro a jedu se podívat, které to kulturně-pohostinské zařízení jsme vlastně zarezervovali. Musím přeci zjistit podle adresy, kde to je, nemůžu vypadat jako blbec. Původní úmysl jít pěšky jsem opustil, přeci jen, když už mám tu lítačku, tak přeci nebudu chodit pěšky podél tramvajových kolejí, po kterých si to mým směrem každých pět minut prořící kolejové vozidlo. Samozřejmě, že jsem to našel na první pokus (taky jak jinak?) a abych dodělal své už tak uondané nožičky, rozhodl jsem se stopnout si pěší cestu až k místu setkání, tedy k soše Svatého Václava. Dlužno podotknout, že tento nápad se zastavil po dvaceti minutách chůze na náměstí Míru s tím, že k Václavovi to může trvat maximálně dvakrát tak dlouho a že tedy sraz byl skoro až zbytečně brzy a že to odmítám dále pokoušet a jedu metrem. Kam? No, musel jsem vyzkoušet ještě jednu věc – a to předpokládaný návrat noční tramvají a protože Olda se pořad ještě tvářil jakože s námi nepůjde, chtěl jsem si cestu z koneční tramvají ke spaní projít za dne bílého, aby to nebylo v noci tak dramatické.
- 15:33 vystupuju z tramvaje číslo 3 na konečné, tedy na Lehovci a vytahuju mapku, kterou mi poslal Olda a kterou jsem si vytiskl u nás na jehličkové tiskárně, což se začínalo ukazovat jako fatální chyba.

16:05 Zvoní na zvonek s nápisem „Myslivec“ a pevně doufám, že je to ten správný. Po půlhodinovém hledání tubusu metra jsem byl vděčen za to, že to nehledám poprvé v noci. Jen kdyby nepršelo... Otevírá mi mladý klučina, tipuju ho na Oldova bratra. Tipuju správně. A do výtahu a nahoru. Vstupuju do pokoje. Od počítače se na mne otáčí jakási vychrtlá postava, druhá se válí na posteli a listuje v časopise o počítačích. Po chvíli si matně vzpomínám, že první postava má rysy Oldovy, zatímco v druhé jsem bezpečně identifikoval Honzu Kotka alias Rysa. I Olda na mě zůstal chvíli zírat (vcelku nevěřícně) a pak mě místo pozdravu v podstatě seřval, což jsem to se sebou udělal, že vypadám skoro jako člověk.

Pokračujeme vcelku nazávazným hovorem, ryjeme do Rysa, který si za vydělaný peníz koupil nový počítač a míní ho nést s sebou do hospody, protože mizí pryč dřívě. Škoda.

17:05 usuzujeme, že je na čase vyrazit na místo setkání. Přemlouváme i Oldu. Olda se zarputile brání svým nehodným kamarádům... No, tak takhle by to probíhat mohlo, ve skutečnosti rozhovor vypadal asi následovně: „Že bych s vámi přeci jen šel? Ale neměl bych, doktorka mi to zakázala.“ – „Pojď.“ – „Tak dobře, vyrazíme.“ Můžete si ale všimnout, že jakýsi náznak odporu Olda skutečně projevil.

17:40 vystupujeme na Můstku a vydáváme se napříč Václavákem směrem ke koni. Na to, že sraz měl být v 17:30 tam vidím již na dálku Marianu a kolem ní Petra Scheiricha, oba společně krouží kolem koně, aby jim nic neuniklo. Jak jsme se později dozvěděli, měli dokonale propracovaný systém, aby jim neunikla ani myš... Asi minutu po nás dorazil Ožla s Terezou. Ožlík (pro Oldu Ozlík) se po pěti minutách přítomnosti v naší blízkosti začíná svíjet s tím, že ho bolí brutálně břicho. Co tím chtěl naznačit nevím, nicméně jsme od té doby na lazara museli brát ohled.

18:03 vzdáváme čekání na další členy a výprava ve složení: Rys (nosič, závislák, který si počítač musí nést až do hospody), Olda (lazar), Tereza (ostřílený vůdce, znalec cesty), Mariana (zvukový doprovod, oblíbený terč nejapných vtípů), Petr (taktik, oblíbený vypravěč vtípů na Marianu), Marek (lazar II) a já (kibic).

18:40 jsme na místě. Vplouváme do objednaného salónku – pro začátek to vypadá velmi slibně. Uprímně řečeno jsem měl docela strach, když jsem volal do hospody jen na doporučení kluků bydlících na Strahově, o nichž je známo, že vlezou do kdejaké putyky. První pivo (to měla většina z nás, Rys byl o ledu s Fantou a Olda o čajích; Mariana začala s čajem, pak si s odparem objednala pivo, což na něm tak vidíme a záhy v sobě měla třetí a platila jich pět), družný hovor... Nemá smysl vyprávět myšlenky, které zazněly při různých konverzaci. Atmosféra prostě fantastická, po chvíli dorazila ještě Iva Boková (no a já zjistil, že jsem fakt dobrej, když jsem dal na MAGEO i adresu hospody). A přinesla fotky z Expedice. Některé z nich jsou velmi zajímavé. A pozor, až vám je bude ukazovat, neváhejte a čichněte si k nim! Sami pak pochopíte, že jsou cítit atmosférou tohoto večera (že jo, Marku. :-)))). Markovo třetí pivo přineslo průlom – uvědomil si, že ho vlastně už nebolí břicho. A pak že zlatavý mok není lékem na vše. Důležité ale je, že se celá hromada, co jsme tam seděli, rozhodla jet komplet ještě k Oldovi přespat a vyvážet nesmysle do rána. Takže Olda volá bráchovi domů, že nás přijede víc. Dlužno dodat, že Tomáš Myslivec je prostě skvělý. Ještě musím dodat, že Marek svou chorobu celkem úspěšně rozpil.

23:10 vyrážíme domů. Po chvíli čekání na tramvaj, která prostě odmítla jet podle jízdního řádu vystupujeme na náměstí I. P. Pavlova, odkud bychom se vydali metrem na Florenc a dále na Rajskou zahradu. Když už jsme všichni venku z vozu, vzpomene si najednou Tereza, že „dvaadvacítka“ jede na Karlovo náměstí, odkud jede metro na Rajskou zahradu bez přestupu. V životě jsem nebyl v tramvaji zpět rychleji. Terko, děkuju za zdramatizování situace. Mohl to být poklidný konec večera. Krátce po půlnoci dorážíme opět k Myslivcům domů. Tomáš nezklamal, ležení připravil skutečně skvělé. No, a co budeme dělat dál... Bylo to jasné – video. Olda měl zrovna shodou náhod doma videokazety s filmy Braveheart a The Rock v originále, takže proč si neprocvičit angličtinu. Vložil kazetu do videa, trochu zesílil zvuk a já v tom okamžiku pochopil, proč jsou všude kolem

nás malé repráčky. Systém mastered THX s 3-D zvukem v tu dobu zcela jistě ocenili zejména sousedi. Faktem je, že se zejména na mně projevilo nevyspání už z minulé noci a vůbec celková tělesná sešlost, takže ze Statečného srdce mám asi hodinu a pak velmi podstatné dějové výpadky, protože jsem vcelku aktivně usínal.

05:30 skončila Skála, Mariana nás opouští, páč musí ještě někam ráno jet. Asi na dovolenou nebo něco takového. No a zbytek usíná, já už definitivně.

10:00 tak se konečně probouzím, Petr Scheirich někam zmizel. Naprosto svěží Olda nabízí kafe (po němž jsem se stal naprosto svěžím i já) a bábofku, kterou pekli společně s bratrem. Byla dobrá.

12:45 opouštíme dobrodiní Myslivcovic bytu a vyrážíme metrem na spoje.

16:10 dobíhám do bytu v Ondřejově. Jak jinak, než za deště. A to jsem ještě na větší část cesty ze Senohrab do Ondřejova jel stopem. Ještěže tak. Nic to ale nemění na faktu, že to bylo potřetí za poslední tři dny, co jsem zmoknul. A jdu se vyspat.

21:30 klasický večer. Už se zase bavíme s Terkou a Oldou a Rysem po ICQ.

Doufáme, že se podobné akce budou zase někdy opakovat.

Michal Švanda

Hoaka

Znám jedno místo na naší planetě, kam bych se někdy strašně rád podíval. Jsou to pověstné Havajské ostrovy, které nejsou jen surfařským rájem, ale především místem s mnoha aktivními sopkami a také nejvýše položenou astronomickou observatoří na vyhaslé sopce Mauna Kea (4 206 m n. m.). Na jejím vrcholu ještě dlouho předtím, než se zde začaly stavět největší dalekohledy světa, pozoroval jeden z nejslavnějších pozorovatelů Měsíce – Alika Herring. Na protější straně obřího stratovulkánu u kráteru Kilauea zase vynikající pozorovatel Stephen James O'Meara ustanovil zajímavý světový rekord, když mezi dobou, kdy viděl nejstarší a nejmladší Měsíc, uplynulo jen 35 hodin 50 minut. Na stejném místě se mimochodem O'Meara oženil i se svou ženou Donnou – několik jeho přátel muselo být tenkrát na místo obřadu dopraveno helikoptérou!

Pozorovací podmínky v této končině světa jsou opravdu výjimečné, ale my na expedici v Úpici jsme si o nich mohli nechat jen zdát. Naše Měsíční skupina ve složení Blanka Kučerová, Richard Laskot, Lýdie Navrátilová, Jana Rychlá, Petr Scheririch a Lenka Švardalová, se totiž 31. července pokusila o ustanovení nového českého rekordu v pozorování Měsíce krátce po novu. Byl to opravdu jen pokus, protože jak známo, sklon ekliptiky vůči obzoru není v letních měsících zrovna nejlepší (je naprosto hrozný), a navíc ani obloha s námi příliš nespolupracovala. Větší štěstí jsme měli až o den později, kdy jsem už v

Hoaka v Sometu.

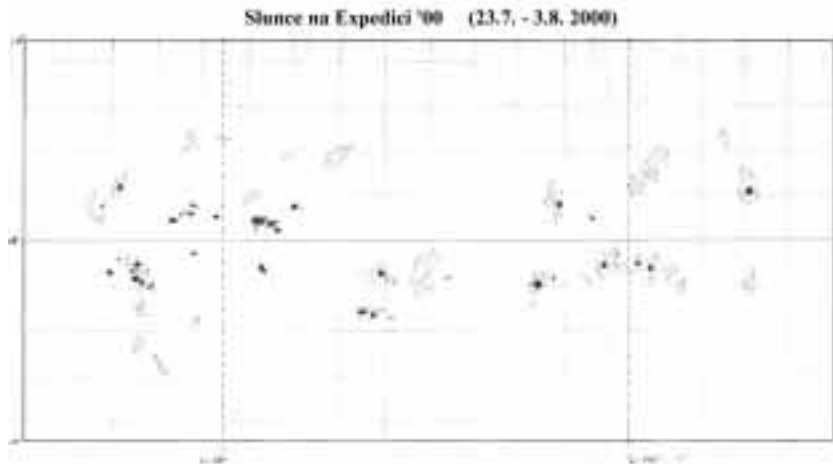
18:36 UT zahlédl měsíční srpek zdobící naoranžovělou oblohu nad západním obzorem. Kdybychom byli na Havajských ostrovech, říkali bychom takovému Měsíci Hoaka, protože právě tak havajeně přezdívací dva dny starý srpek Měsíce. My jsme však nebyli Havaji, ale v Úpici, kde se mu většinou říká Kobzdyl (na fázi vůbec nezáleží). Spatřením Měsíce však odstartoval zároveň i náš planetární maratón a vůbec nejkrásnější noc za celou expedici. V těch prvních, kdy jsme mohli našeho nejbližšího vesmírného souseda sledovat ještě před novem, jsem bohužel musel neustále odbíhat díky mým střevním problémům do jedné komůrky v budově hvězdárny, takže jsem se pozorování a povídání s mou skupinou nemohl příliš věnovat. 1. srpna jsme ale už zvečera viděli Venuši, po té Urana s Neptunem, v druhé půli noci Saturna s Jupiterem a nad ránem dokonce i Merkur. Do naší přehlídky "pevných těles" krásně zapadla i Vesta – škoda jen, že nás možnost spatřit ji bez dalekohledu podobně jako Urana, napadla až ve chvíli, kdy se už ztrácela za stromy.

Nesplnil jsem tedy slib, že Měsíční skupina se za těch 14 dní naučí procházet po tváři našeho souseda. Přesto se mí svěřenci už dobře vyznají na letní obloze a umí dokonce zakreslit dráhu Iridia přesněji než zkušený Tom Havlíků. Já jsem zase poznal, že parta lidí, kterou jsem vyfosoval byla snad tou nejlepší, jakou jsem si mohl přát. Přesvědčila mě o tom ostatně i štangle lovečáku, kterou mi k mé nezměrné radosti má skupina věnovala. Snad je za to někdy budu moci vzít když ne na Měsíc, tak alespoň na ty Havaje...

Gabi – Pavel Gabzdyl

Jeden zapomenutý obrázek

Michal Švanda se ve svém povídání zmiňuje o synoptické mapě Slunce vytvořené během Expedice. Bohužel jsme ji zapoměli přidat k Michalově článku, a tak to alespoň činíme na tomto místě.

Sběrač Expedice Úpice vydává Amatérská prohlídka oblohy (<http://apo.astronomy.cz>) ve spolupráci s Hvězdárnou v Úpici (<http://expedice.astronomy.cz>) Adresa redakce: Marek Kolasa, Dr. Martínka 1, 700 30 Ostrava-Hrabůvka, tel.: 0604/740 528, e-mail: ozlik@atlas.cz © APO 2001